

TALOUS- ARVIO 2023

JA TALOUSSUUNNITELMA
2024-2026

Hankasalmen kunta

Sisällys

Hankasalmen talousarvio 2023 tiivistettynä	1
Lähtökohdat	2
Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	2
Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä	3
Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	6
Talousarvion sitovuus	14
Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	14
Taloussuunnitelman yhteenveto	15
Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	15
Tiivistelmät vastuualueittain	17
Käyttötalous	20
Rahoitus	22
Henkilöstö	24
Investoinnit	24
KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	25
Keskusvaalilautakunta	25
Tarkastuslautakunta	26
Kunnanhallitus	27
Sivistyslautakunta	32
Ympäristölautakunta	47
TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	58
Investointisuunnitelma 2023–2027	60
Henkilöstösuunnitelma 2023	63
Kunnan tuki yritystoiminnalle	66
Avustukset talousarviossa 2023	67
Kuljetuskustannukset 2023	68
Konsernin tytäryhtiöt	69

Hankasalmen talousarvio 2023 tiivistettynä

TALOUS

Vuosikate vuonna 2023 on 2,1 miljoonaa ja tilikauden tulos 409.000 euroa ylijäämäinen. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää ja ylijäämäsiis vahvistuu. Taloussuunnitelmavuodet 2024–2025 ovat tässä vaiheessa alijäämäisiä valtionosuusennakkotiedot huomioiden. Vuoden 2023 kuluessa pyritään löytämään keinoja tasapainottaa taloussuunnitelmavuosia. Ukrainan sota ja sen vaikutukset, kuten energian hinnan ja lainojen korkojen sekä verotulojen kehitys, tuovat suurimmat haasteet talousarviovuoteen. Valtionosuuksien kehitys taas niiden ohella sitten taloussuunnitelmavuosiin.

TOIMINTATUOTOT

Toimintatuottojen kokonaismäärä on 5,9 miljoonaa euroa. Niiden määrä vähenee 2 miljoonalla eurolla edelliseen talousarviovuoteen nähden ja pääosin hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tulee lakisääteistä vähenemää.

TOIMINTAKULUT

Toimintakulujen kokonaismäärä on 18,3 miljoonaa euroa ja niiden määrä puolestaan pienenee edelliseen vuoteen nähden 24,1 miljoonaa hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Käytännössä kunnan oman toiminnan toimintakulut kasvavat edelliseen vuoteen nähden, ja keskeisin vaikuttava tekijä on kunta-alan palkkasopimus, jonka johdosta henkilöstökuluihin syntyy yli 300.000 euron kasvu kunnan palvelukseen jäävän henkilöstön osalta.

VEROTULOT

Verotuloja arvioidaan kertyvän noin 9,4 miljoonaa euroa. Kunnallis- ja yhteisöverotuottojen ennakoitaan kehittyvän vielä vuonna 2023 positiivisesti, mutta hyvinvointialueuudistus leikkaa kunnan tuloveroprosentista 12,64 % ja myös osan yhteisöverotulosta. Siksi verotuloja on vaikea verrata aiempiin vuosiin.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet ovat vuonna 2023 noin 5,1 miljoonaa euroa. Peruspalvelujen valtionosuudet siirtyvät pääosin hyvinvointialueelle kunnilta. Taloussuunnitelmavuosina 2024 ja 2025 niiden taso pienenee entisestään, kun lopullinen jako hyvinvointialueiden ja kuntien välillä varmistuu.

INVESTOINNIT

Investoinnit ovat yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Kunnan 150-vuotisjuhlapäätöstä toteutetaan kirkonkylän urheilukentän uusimisella ja muilla pienemmillä liikuntapaikkainvestoinneilla. Infra ja rakennukset pidetään kunnossa, ja vesihuoltolaitoksen kunnossapitoa sekä toimintavarmuutta kohennetaan.

LAINAKANTA

Talousarviovuonna kunnan lainakannan ennakoitaan pienenevän vuoden 2022 tilinpäätösennusteesta noin 580.000 eurolla. Vuoden 2022 lopussa kunnan lainakanta on 4,9 miljoonaa euroa ja se koostuu pelkästään pitkäaikaisesta lainasta. Vieraan pääoman kokonaismäärässä tulee ottaa huomioon koulukeskuksen leasingrahoitus, jonka pääoma on 14,4 miljoonaa euroa vuoden 2022 lopussa ja se pienenee sivistystoimen käyttötalon sisällä noin 470.000 eurolla vuoden 2023 kuluessa.

VEROPROSENTIT

Tuloveroprosenttia leikattiin lakisääteisesti hyvinvointialueuudistuksen vuoksi 12,64 %, jolloin se on 9,36 % vuodelle 2023. Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi kunnan oli jo vuonna 2021 päätettävä tuloveron taso vuodelle 2023. Kiinteistöveroprosentit säilyivät ennallaan voimalaitoksen kiinteistöveroprosenttia lukuun ottamatta. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosenttia nostettiin vuodelle 2023 1,2 %:sta 3,1 %:iin.

Lähtökohdat

Kuntalain 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttö- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2023–2026 siten, että vuosi 2023 on selkeästi ylijäämäinen. Taloussuunnitelma vuosille 2024–2026 jää haasteita tasapainottaa käyttötaloutta. Kunnan strategia ja valtuuston heinäkuussa 2022 tekemä juhlapäätös ohjaa talousarvion investointiohjelmia.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Talousarviossa vuosittain päivitetään strategian mukaiset tavoitteet. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. 2000-luvun alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratalojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005–2007 tehtiin alijäämäiset tilinpäätökset. Vuosien 2008–2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuoden 2011 talousarvio oli laadittu ylijäämäiseksi, mutta sosiaali- ja terveystoimen menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämäiseen tilinpäätöstoteumaan.

Kyseiset seikat olivat keskeisimpiä seikkoja Hankasalmen kuntatalouden vaikeuksiin tuosta lähtien. Hankasalmissa ei ole taseessa ollut kertynyttä ylijäämää puskuriksi 2010-luvun kuntatalouden haasteisiin.

Vuoden 2012 leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat Hankasalmen kunnan tulorahoituksesta yli 800.000 euroa. Kun edellä jo mainittu lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012, niin hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon. Esimerkiksi kunnan johtamisessa siirryttiin yhden johtajan organisaatioon. Lisäksi korotettiin verotuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet johtivat kuitenkin siihen, että tilinpäätös 2012 painui jo hivenen alijäämäiseksi, vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämää kertyi lisää myös yli miljoona euroa. Poikkeuksellisen isojen lastensuojelu- ja erikoissairaanhoidon kulujen ohella selittävä tekijä alijäämäisille vuosille on ollut se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen on jatkunut vuodesta 2012 saakka. Huolimatta vuosina 2012–2014 syntyneistä alijäämistä talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimet oli aloitettu jo noina vuosina – ja ilman muutoksia alijäämät olisivat olleet huomattavasti suurempia.

Vuodelle 2015 laadittiin selkeästi ylijäämäinen talousarvio, joka lopulta toteutui 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäisenä. Tuloksessa on huomioitava kertaluonteinen testamenttivarojen tuloutus. Vuonna 2016 saavutettiin merkittävästi ylijäämäinen tilinpäätös, eli 1,55 miljoonaa euroa. Keskeisenä talouden tasapainotusvuonna henkilöstön palkattomien vapaiden ja/tai lomautusten kautta saavutettiin useamman sadan tuhannen euron tulosvaikutus, ja testamenttivarallisuutta vanhuspalvelun rakennemuutoksiin käytettiin 150.000 euroa. Käytännössä vuoden 2016 tulos johti siihen, että talouden tasapainottaminen eteni kattamissuunnitelmaan nähden etupainotteisesti ja vuodelle 2017 voitiin tehdä niukasti ylijäämäinen talousarvio, joka myös toteutui ja tavoiteltua ylijäämää hivenen suurempana.

Talouden tasapainotus eteni hyvin ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut kattamaton alijäämä oli tarkoitus kattaa sähköomaisuuden myyntivoitolla (noin 1,4 miljoonaa euroa). Jo tuolloin arvioitiin, että tulevat vuodet ovat puolestaan hyvin haasteellisia kaikkien kuntien käyttötalouden osalta, koska kuntakentän verotulojen kasvu on huomattavasti odotettua pienempää koko Suomessa ja kunnissa, joissa väestö vähenee, valtionosuuksien määrä laskee samanaikaisesti huomattavasti. Perusturvan menojen toteutuminen arvioitua suurempana johti vuonna 2018 lopulta alijäämäiseen tilinpäätökseen (-486.000 euroa) ja vuoden 2019 tilinpäätös oli ennen kaikkea vanhus- ja terveyspalvelumenojen vuoksi alijäämäinen noin 1,5 miljoonaa euroa. 2019 tulokseen vaikutti myös verotulojen ennakoitua pienempi kertyminen.

Vuonna 2019 oli kuitenkin käynnistetty talouden tasapainoon saamisen valmistelu samanaikaisesti, kun kunnan tulevaisuutta luotiin mm. uuden koulukeskuspäiväkodin rakentamisella ja Attendon kanssa yhteistyössä rakentuvien terveyskeskuksen ja palvelutalon muodossa. Tasapainottamistoimia haettiin niin, että hyvät peruspalvelut kyetään jatkossakin turvaamaan. Lähtökohta on, että Hankasalmi on houkutteleva asuin- ja yritysraikakuntana nyt ja tulevaisuudessa.

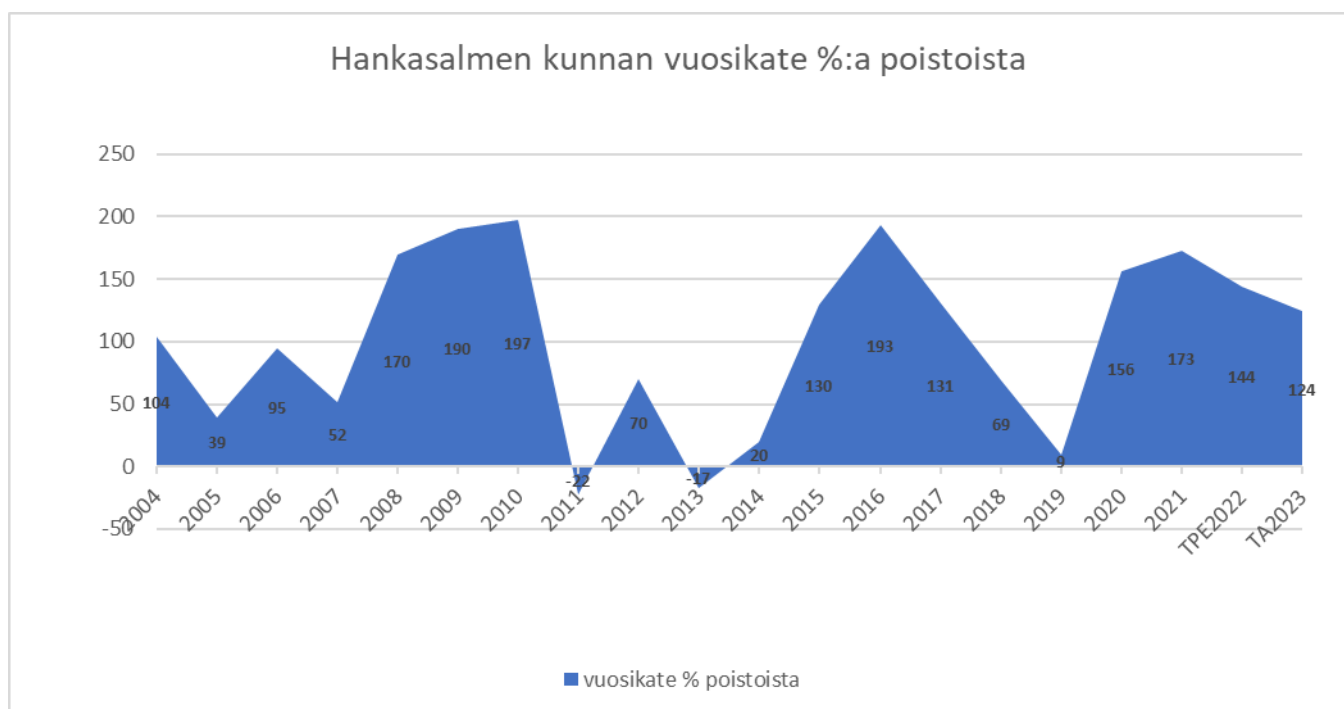
Vuodenvaihteessa 2019–2020 käytiin koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kautta muutoksia palvelurakenteisiin tehdessä saavutettiin noin miljoonan euron vuosikohtainen säästö. Neuvottelujen ohella laadittiin kunnalle talouden tasapainotusohjelma.

Talousarvio vuodelle 2020 laadittiin 100.000 euroa ylijäämäiseksi. Loppuvuodesta 2020 jouduttiin kasvattamaan poistojen määrää 979.000 euroa, koska kirkonkylän vanhan koulun alaskirjaus aikaistui jo vuodelle 2020. Selkeä ja perusteltu talouden tasapainotusohjelma johti kuitenkin siihen, että kunta sai 670.000 euron harkinnanvaraisen valtionosuuden ja koronan vuoksi noin 1,2 miljoonan valtionosuustuotot valtion lisätalousarvioissa. Kun tähän yhdistyi tasapainotustoimien onnistuminen, niin vuodelta 2020 syntyi 2,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen tulos, jolla katettiin taseeseen kertynyt alijäämä.

Vuodelle 2021 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi. Kun nyt vuonna 2023 toteutuva hyvinvointialueuudistus edellyttää sairaanhoitopiirin taseeseen kertyneen alijäämän kattamista vuoden 2022 kuluessa. Huolimatta pakollisen varauksen 500.000 euron tulosta heikentävästä vaikutuksesta, verotulojen arvioitua parempi toteutuminen johti 1,1 miljoonan euron ylijäämään.

Korona-pandemia on vaikuttanut monin tavoin vuosina 2021–2022 toimintaan. Mutta sen vaikutukset on kyetty hyvin huomioimaan palvelutarpeissa ja taloudessa. Ukrainan sodan suorat ja välilliset vaikutukset tuovat huolta talousarviovuoteen 2023, mutta eivät vielä kuluvana vuonna 2022 ole merkittävästi talouteen vaikuttaneet.

Vuonna 2022 joudutaan taas kattamaan sairaanhoitopiiriin uutta alijäämää ja perusturva ylittää hieman talousarvioitaan muutenkin, mutta verotulojen jatkunut hyvä kehitys antaa mahdollisuuden tehdä todennäköisesti vuodelta 2022 myös ylijäämäisen tuloksen. Vuoden 2023 talousarvio on myös laadittu ylijäämäiseksi. Alla olevassa taulukossa on kuitenkin huomioitava, että vuoteen 2021 saakka kyse on toteutuneesta tuloksesta ja vuodet 2022 sekä 2023 ovat arvioita.

Kuntatalouden katsotaan olevan terveellä pohjalla, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta eli 2010-luvun alun mitä suurimmassa määrin vedenjakajalla, jossa tarvittiin selkeitä toimia, joilla estettiin talouden kriisiytymisen. Valtionosuusjärjestelmän muutos, joka otti huomioon väestön sairastavuuttakin, sekä erikoissairanhoidon menojen tasaantuminen yhdessä kunnan

omien talouden tasapainotustoimenpiteiden kanssa johtivat käyttötaloutta tervehdyttäneeseen kehitykseen vuodesta 2015 lukien.

Suunta oli oikea, mutta verotulojen yllättävän heikko kehitys kuntakentällä, muuttoliikkeen voimistuminen, valtionosuusleikkaukset ja terveys- sekä vanhuspalvelujen menojen kasvu johtivat siihen, ettei kunnan rahoituspohja riittänyt palvelutuotantoon. Siksi tarvittiin

rakenteellisia uudistuksia ja uusi talouden tasapainotusohjelma.

Toisaalta taloussuunnitelmakaudella on kuitenkin luotava sellaista kehityskulkua kunnassa, jolla estetään muuttotappion kasvua väestössä ja vahvennetaan siten rahoituspohjaa. Siksi on myös taloushaasteiden keskellä uskallettu luoda uusia tiloja ja investoitu tulevaisuuteen. Tämän talousarvion liikuntapaikkainvestoinnit jatkavat tuota valittua linjaa.

Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007–2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, vuosina 2014–2015 seurasi osin tästäkin syystä vähenemä syntyneissä. Vuosina 2017–2020 kunnassa sitten toteutui sen nykyhistorian pienin syntyneiden määrä ja vuonna 2021 jäätii jopa vain 12 syntyneeseen. Osaltaan kyse on myös koko Suomessa tällä hetkellä vallitsevasta poikkeuksellisesta trendistä syntyneiden määrän suhteen. Tilastokeskus joutuikin päivittämään koko Suomen osalta väestöennustettaan vuoden 2019 kuluessa.

Kuluvana talousarviovuonna 2022 syntyneiden määrä tulee olemaan 25 lasta. Huomioitava on myös se, että 0–6-vuotiaita olisi kunnassa vain 159 ilman muuttoliikettä (kunnassa syntyneiden määrän perusteella), mutta heitä on tilastokeskuksen mukaan syyskuussa 199 lasta, eli kunnan panostukset päiväkoteihin ja kouluihin sekä turvallinen asuinympäristö ovat lasten ja lapsiperheiden kohdalla johtaneet positiiviseen muuttoliikkeeseen.

Työttömyysaste Hankasalmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan vain noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma. Vasta vuonna 2017 työttömyyden taso oli pitkästä ajasta selkeässä laskussa ja vuonna 2019 työttömyys vaihteli 9,6–12,4 % välillä. Koronakriisi toi tullessaan keväällä 2020 työttömyyteen hurjan kasvupiikin, joka sisälsi merkittävästi lomautuksia – pahimmillaan käytiin 17,8 %:ssa. Syyskuuhun 2021 tultaessa työttömyys oli laskenut jo 9,1 %:iin, mikä oli matalin taso sitten lokakuun 2008. Vuonna 2022 työttömyys on vaihdellut välillä 11,1–8,9 % ja on syyskuussa 9,2 %.

Edelleen Keski-Suomi on yksi heikoimmista maakunnista työllisyyden suhteen koko Suomea vertaillen,

mutta kehityssuunta on nyt maakunnassa ja Hankasalmella hyvä, ja työllisten määrä on vähintään vakiintumassa hyvälle tasolle.

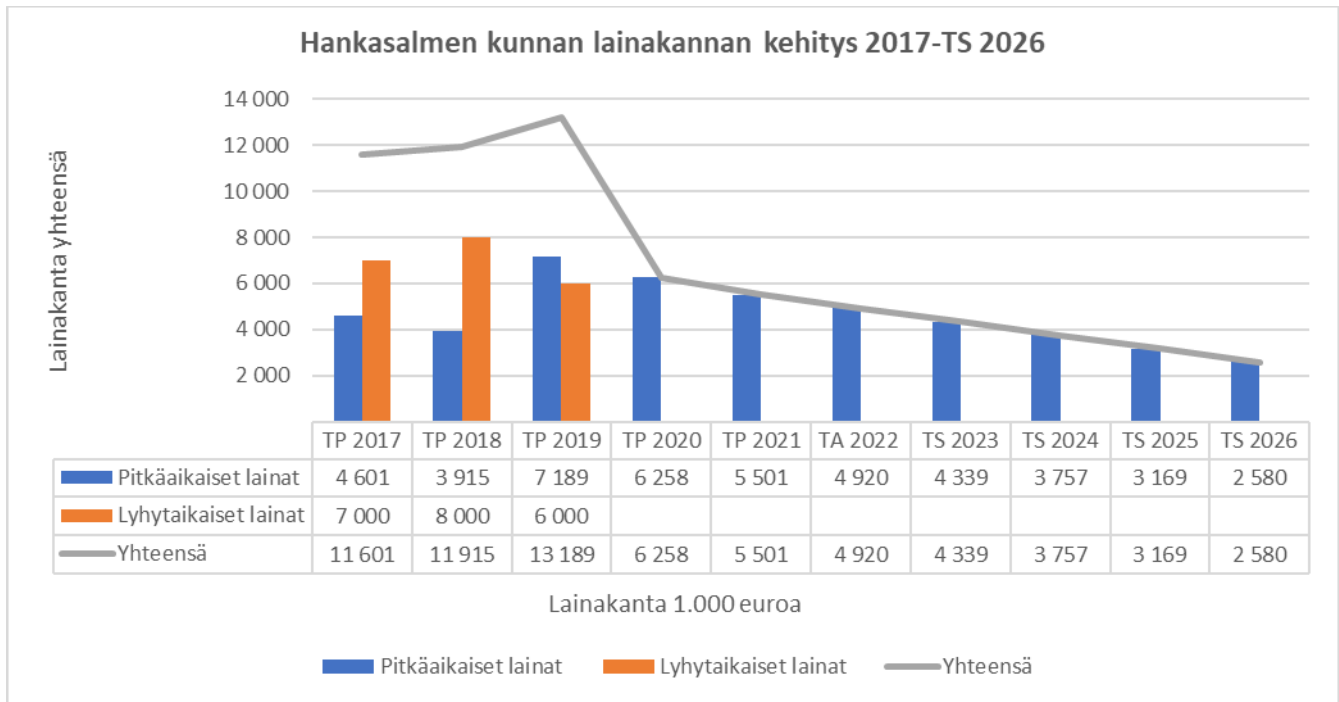
Hankasalmen kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 13,2 miljoonaa euroa. Lainakannasta 7,2 miljoonaa oli pitkäaikaista lainaa ja 6 miljoonaa lyhytaikaista kuntatodistuslainaa. Vuoden 2019 asukaskohtainen lainamäärä oli 2.414 euroa asukasta kohti, kun Suomen kuntien asukasta kohden laskettu lainamäärä oli 2.706 euroa (koko maan keskiarvo on 3.342 euroa). Vuoden 2020 aikana kunta pystyi mm. Attendon kanssa tehdyn sotekiinteistökaupan vuoksi maksamaan lyhytaikaisen lainan pois. Niinpä vuoden 2022 lopussa kunnan lainakanta tulee olemaan 4,9 miljoonaa euroa, jolloin vuoden 2023 aikana lainamäärä asukasta kohden pienenee jo alle 1.000 euroon. Uutta lainaa ei ole tarkoitus talousarviovuonna nostaa.

Korkotaso on pysynyt useita vuosia poikkeuksellisen matalalla tasolla. Mutta nyt korkotaso on nousussa Ukrainan sodan ja sen vaikutusten vuoksi. Kunnan korkokulut pysyvät hajautetun lainasalkun vuoksi kuitenkin jatkossakin lainojen suhteen kohtuullisina. Koulukeskuksen leasingrahoituksen kuluihin korkojen nousulla on sen sijaan merkittävä vaikutusta.

Kunnan lainakannan ohella vieraan pääoman määrässä on siis syytä huomioida uuden koulukeskuspäiväkodin leasingrahoitus, jonka määrä on vuoden 2022 lopussa 14,4 miljoonaa euroa ja talousarviovuoden 2023 lopussa 13,9 miljoonaa euroa. Leasingrahoituksen korot ja lyhennykset ovat sivistystoimen käyttötalouden sisällä.

Kuntakonserni tuo kunnan lainavastuisiin lähinnä vain oman tytäryhtiömme Hakan lainakannan sekä Virastotalon pienen lainan. Vuoden 2022 lopussa omien tytärien lainan määrä on 2,6 miljoonaa ja 2023 lopussa 2,2 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi konsernilla on muutaman sadantuhannen euron osuus Jyväskylän koulutuskuntayhtymän lainoista

Talousarviovuoden 2023 investoinnit ovat yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Kunnan 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti toteutetaan kirkonkylän urheilukentän uusiminen sekä muita pienempiä liikuntapaikkainvestointeja. Infra ja rakennukset pidetään kunnossa ja vesihuoltolaitoksen kunnossapitoa sekä toimintavarmuutta kohennetaan luomalla yhdysvesiputki välille Niemisjärvi–Saarilampi puhtaan veden saantia turvaamaan.

Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Tilinpäätösennuste 2022 päättyy 762.000 euron ylijäämäiseen tulokseen tämänhetkisellä arviolla. Ylijäämä voi olla tätä pienempi riippuen sairaanhoitopiirin alijäämän käsittelystä tilinpäätöksessä. Verotuloja voi puolestaan kertyä nyt arvioitua hieman enemmän.

Taloussuunnitelma 2023 on laadittu ylijäämäiseksi – mutta haasteita talouteen tuovat taloussuunnitelmavuodet 2024–2026, jotka nyt tiedossa ja arvioitavissa olevilla valtionosuustuloilla painuisivat kunta-alan palkankorotukset huomioiden alijäämäisiksi. Taloussuunnitelma eivät pidä sisällään kertaluonteisia myyntituloja.

Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton ennusteen ja valtiovarainministeriön julkaiseman kuntatalousohjelman kuntakohtaisen painelaskelman perusteella. Rahoitustuottojen kohdalla on taloussuunnitelmavuosien kohdalla korostettava niiden olevan vain alustava arvio kaiken nyt saatavilla olevan tiedon perusteella. Hyvinvointialueuudistus tulee muuttamaan vielä valtionosuuksien määrää vuodesta 2024 eteenpäin ja sen vaikutuksista on olemassa nyt vain alustavia arvioita. Ukrainan sota ja sen vaikutukset voivat puolestaan heikentää verotulojen toteutumaa ennusteisiin nähden merkittävästikin.

Toimintakate muodostuu vastualueille kunnanhallituksen antaman raamin mukaisista nettomenoista, joihin on lautakuntien perusteltujen esityksen vuoksi tehty tarvittavat muutokset – talouden tasapainosta kuitenkin kiinni pitäen.

Vuosien 2023–2026 taloussuunnitelman laadinnan perusteista:

Investointien taso vuosina 2023–2026 pyritään pitämään maltillisena. Liikuntapaikkainvestoinnit valtuuston 150 juhlapäätöksen mukaisesti sekä vesihuollon toiminnan varmistaminen ovat merkittävimmät investointikohteet. Käyttötalouden nettomenoja kasvattavat henkilöstömenot kunta-alan palkkaratkaisujen vuoksi sekä leasingrahoituksen korkomenot.

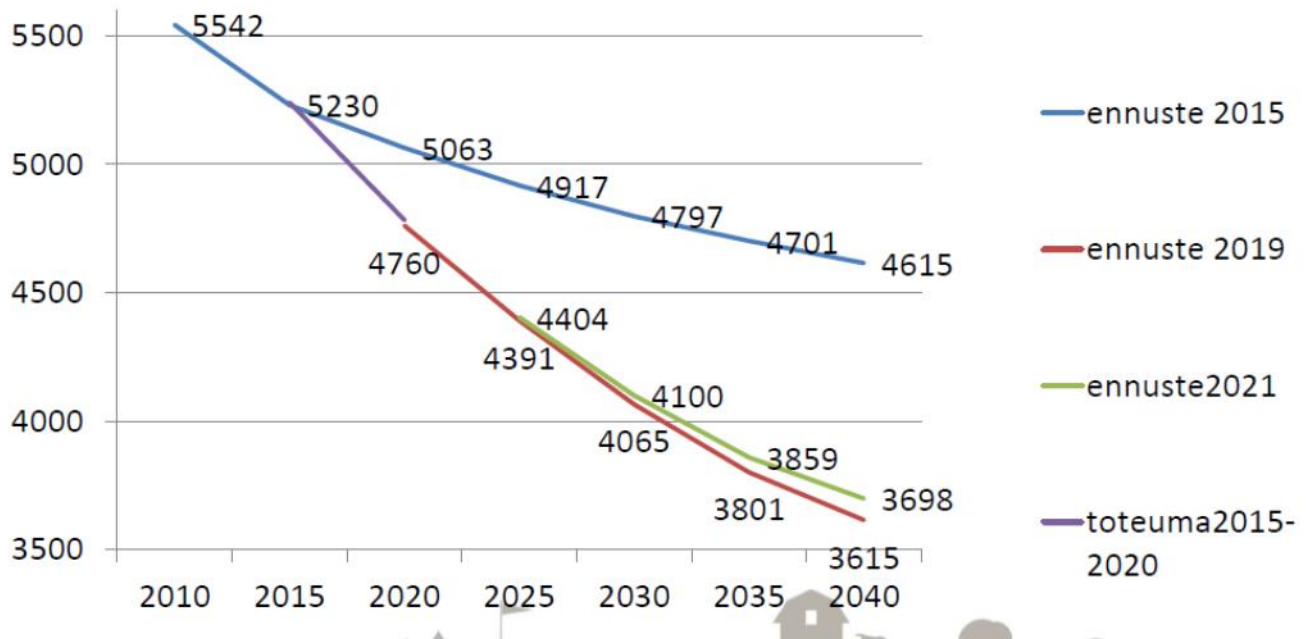
Suurimmat kunnan ulkopuolelta tulevat riskit taloussuunnitelmaan aiheutuvat Ukrainan sodasta ja sen suorista sekä välillisistä vaikutuksista

Taloussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon mm. seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

Väestön määrä

Väestön määrän ja rakenteen kehittämisellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella kuin niiden rahoituksellekin. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennuste lähti Hankasalmen kohdalla selkeästi väestön määrän vähenemästä tulevina vuosina. Vuoden 2019 ennusteessa negatiivinen väestön kehitys on jyrkentynt – suunta on sama käytännössä

ympäri Suomen. Vain suurissa kasvukeskuksissa ja joissain kunnissa niiden lähellä väestön määrä kasvaa viimeisimpien maanlaajuisten ennusteiden perusteella. Vuoden 2021 aikana laadittu uusi ennuste osoittaisi suunnan kääntyvän hivenen myönteisemmäksi tulevaisuudessa, mutta väestön määrä maaseutukunnissa on laskeva. Tällä hetkellä kehitys on 2021 ennusteen mukaista.

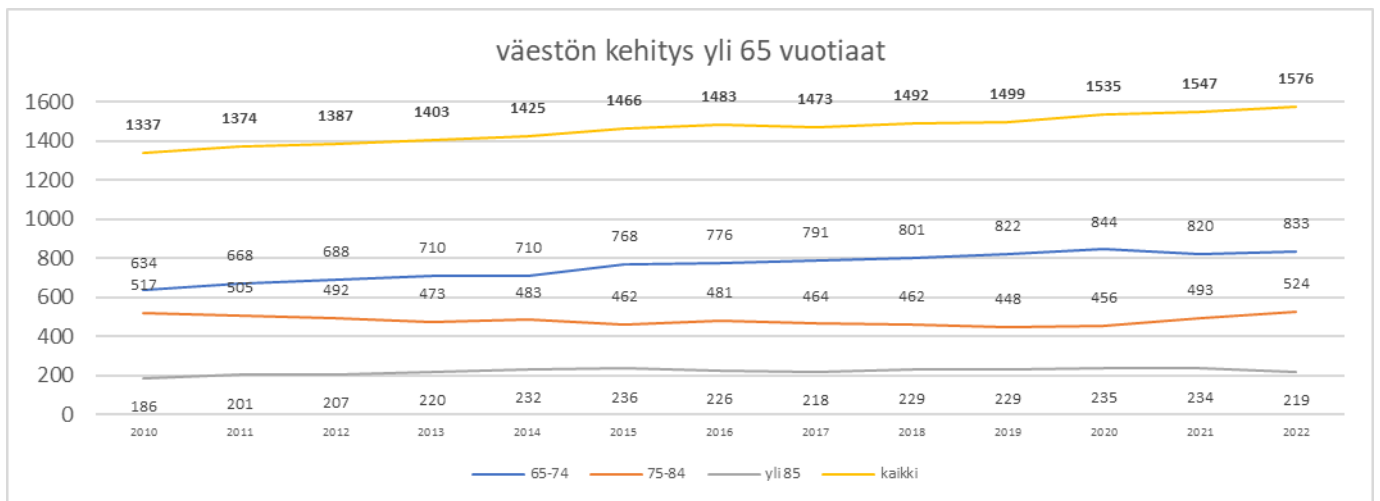
Kuva: Tilastokeskuksen ennusteet 2015, 2019 ja 2021

Keski-Suomen maakuntaa ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin esimerkiksi työllisyyden suhteen kohdellut talouden taantuma käänsi voimakkaasti 2010-luvulla muuttoliikkeen suuntaa 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä negatiivisempaan suuntaan. Se on täytynyt ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa. Luontainen väestökehitys on matalan syntyvyyden vallitessa koko Suomessa ja Hankasalmenkin haasteena. Toimenpiteitä, joilla tilannetta voidaan kääntää positiivisemmaksi, vaaditaan, ja sellaisia ovat olleet esimerkiksi lapsiin ja nuoriin painottuvat investoinnit viime vuosina. Lasten määrä kunnassa on nyt selkeästi kunnassa syntyneiden määrää suurempi.

Hankasalmen väestömäärän kehitys ei siis poikkea kokoistensa ja kaltaistensa kuntien väestökehityksestä, mutta kunnan elinvoimaisuuden säilymiseksi kehityskulkuun on saatava aikaan muutosta. Hyvät ja toimivat peruspalvelut, riittävät vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ja työpaikat ovat erittäin tärkeässä roolissa tontti- ja kaavoituspolitiikan ohella väestön määrän kehityksen kohdalla, vaikka kaupungistumisen globaaliin trendiin emme täysin pystykään vaikuttamaan vain omin toiminemme.

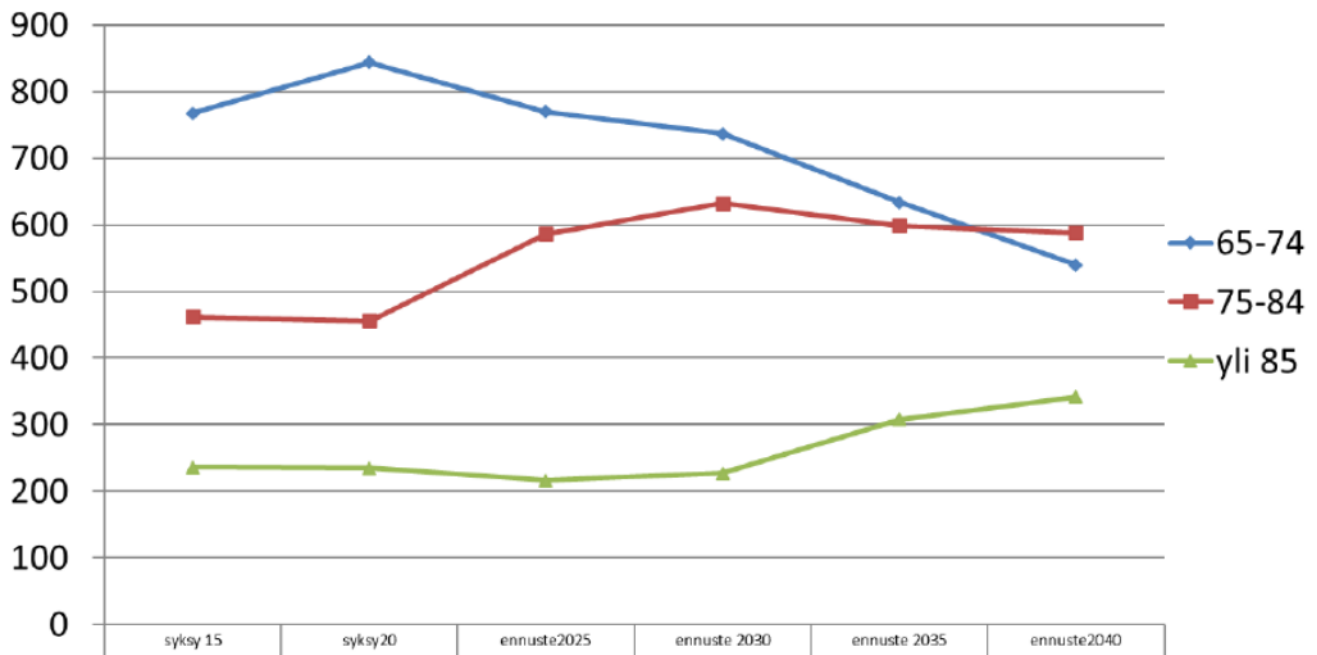

Miten sitten siis toisaalta vanhusväestön ja lasten sekä nuorten määrä on kehittynyt ja miten sen ennustetaan kehittyvän kunnassamme:

Eli kehitys on hyvin ennustetun mukaista. Hiukan suurempaa kasvua 65–74-vuotiaissa ja loivempaa 75–84-vuotiaissa ennusteeseen nähden tosin nyt ihan

viimeiset vuodet. (kaaviossa muut vuodet syyskuun tietä, 2017 joulukuun)

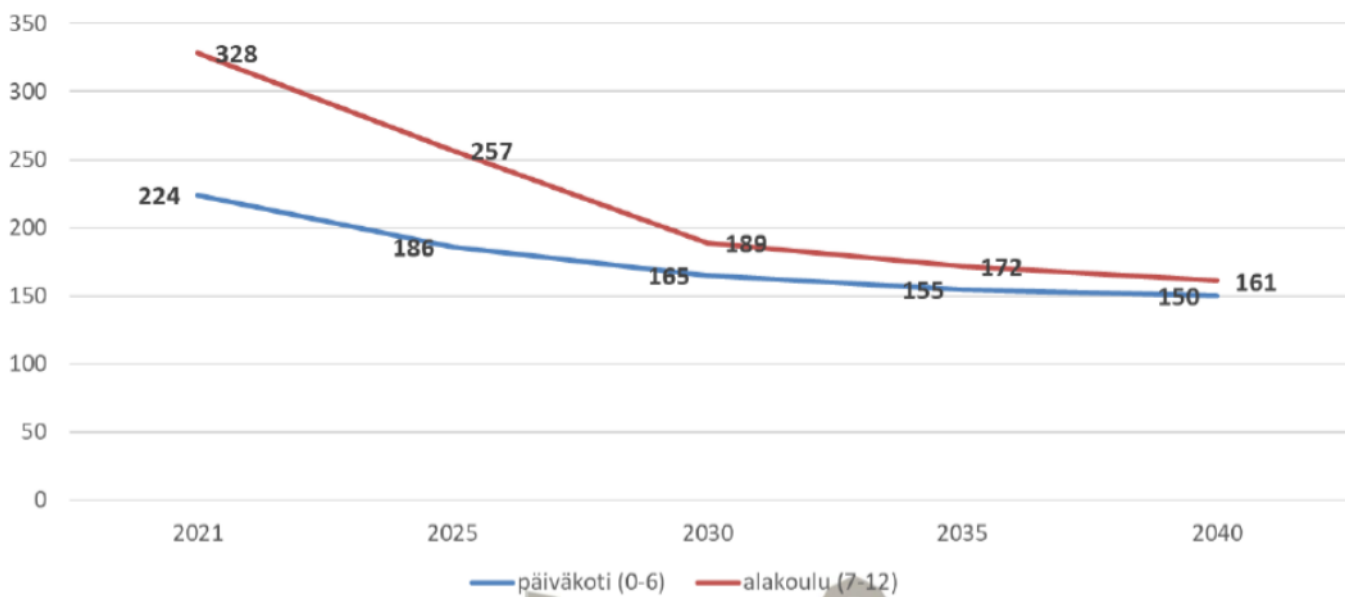

Kuva: Ennuste iäkkään väestön määrän kehittymisestä

Entä sitten lapset ja nuoret:

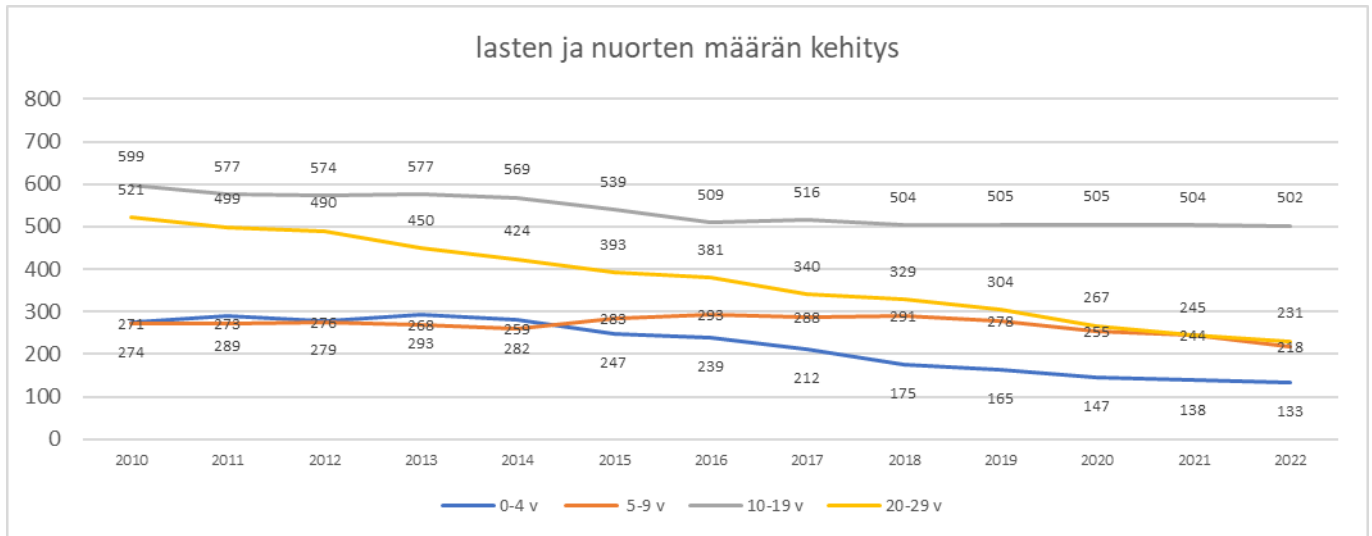
Päiväkoti-alakoulu ennakoitu kehitys 0-6 v.

Kaavion otsikko

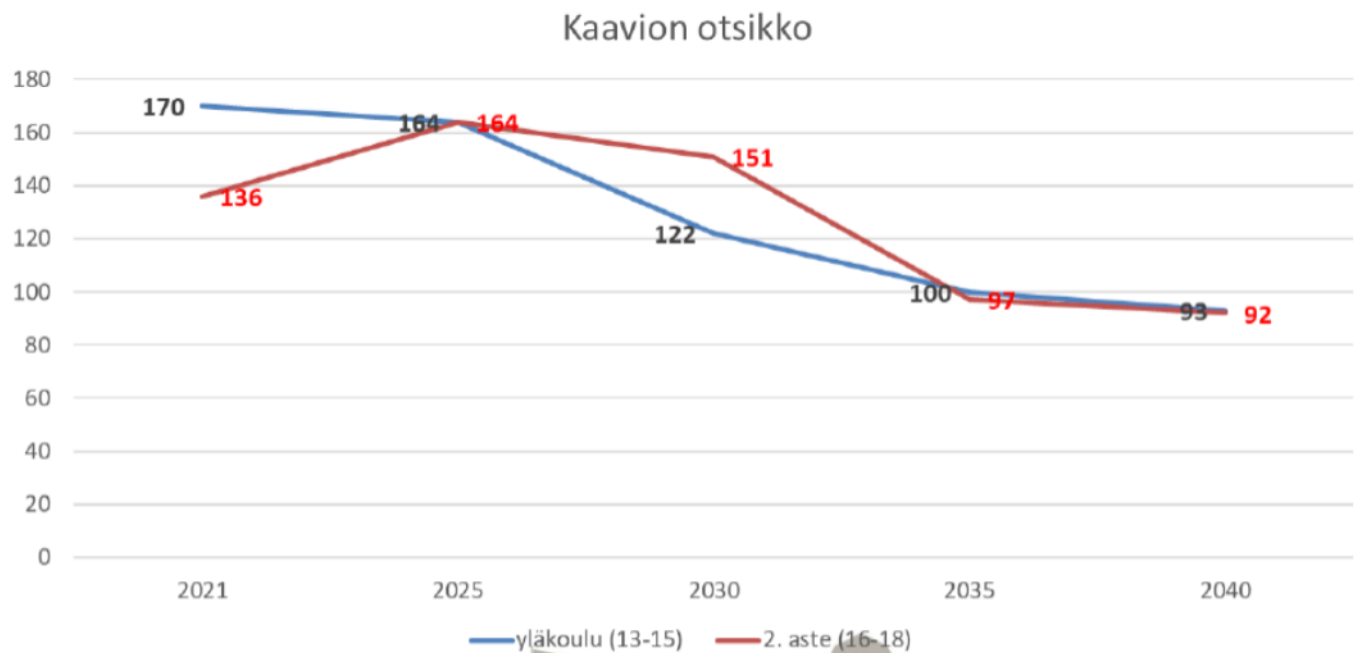
Kuva: Ennuste alakoulu- ja päiväkotikäisten määrän kehittymisestä

Syyskuussa 2022 0–6-vuotiaita on Hankasalmella 199 ja 7–12-vuotiaita 314.

Kuva: lapset ja nuoret väestössä

Yläkoulu/2.aste ennuste

Kuva: Ennuste yläkoulu- ja lukioikäisten määrän kehittämisestä

2022 syyskuussa 13–15-vuotiaita on 173 ja 16–18-vuotiaita 127 (16–18-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan vuoteen 2025 mennessä, sillä nyt tilastoissa yksi poikkeuksellisen pieni ikäluokka).

Väestön rakennetta koskevissa ennusteissa Hankasalmella huomionarvoista on se, että yli 80-vuotiaiden määrä ei kunnassa kasva lähitulevaisuudessa huolestuttavan voimakkaasti, vasta vuoden 2025 jälkeen määrässä olisi kasvua. Lasten kohdalla on todennäköisesti ensin päivähoidon ja sitten alakoulujen kohdalla edessä muutoksia, muttei välttämättä ihan lähivuosina. Yläkoulu- ja lukioikäisten kohdalla sen sijaan

tilanne näyttää hyvinkin nykyisen kaltaiselta palvelutarpeiden suhteen pitkälle tulevaisuuteen.

Huoltosuhte kasvaa työikäisten määrän pienentyessä, mikä on koko Suomen suuri ongelma. Hankasalmi ei sen suhteen ole Keski-Suomen tai Suomen heikoimpien kuntien joukossa, mutta asia on huomioitava.

Muutosta väestörakenteessa ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työikäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin – sillä on sitten vaikutusta lasten ja nuortenkin määrään.

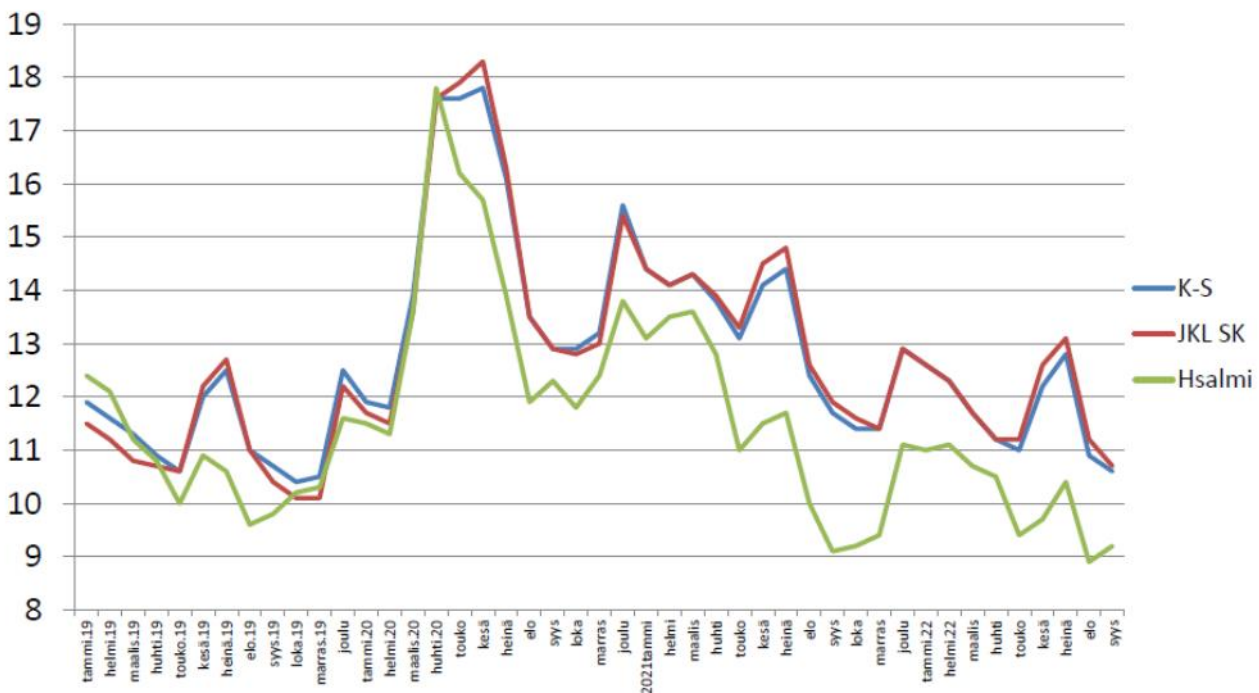
Työllisyys

Vuoden 2014 maaliskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 15,3, ja työttömyys pysyi siitä lähtien hyvin korkealla tasolla aina vuoteen 2017 saakka. Alle 12 prosenttiin syksyn 2013 jälkeen päästiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2017. Vuonna 2018 positiivinen kehitys työttömyyden vähenemisessä tilastollisesti jatkui, ja takapakkia tuli käytännössä vasta koronakevällä 2020, onneksi pääasiassa lomautusten vuoksi. Vuoden 2021 kuluessa kehityskulku oli hyvä ja syyskuussa 2021 työttömyysprosentti oli 9,1 %, mitä tasoa parempi se oli viimeksi ollut vuonna 2008. Kuluvana vuonna työttömyys on vaihdellut välillä 11,1 %-8,9 % ja on syyskuussa 2022 9,2 %.

Työttömyydellä on vaikutusta kunnan verotuloihin ja ennen kaikkea ihmisten hyvinvointiin. Kunnilla on myös vastuunsa työmarkkinatukimenojen kattamisesta hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin. Siksi työllisyyden koheneminen on ollut hyvä asia, mutta Ukrainan sodan vuoksi on edelleen vaikeaa arvioida, millainen on kehitys talousarviovuonna 2022 Keski-Suomessa ja Hankasalmella. Tällä hetkellä kuitenkin näyttää sängen hyvältä.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole ollut Hankasalmella ongelma – mutta siihen tulee kiinnittää huomiota kaiken aikaa. Siksi Hankasalmi on ollut mukana Ohjaamo-yhteistyössä vuoden 2019 alusta Keski-Suomen TE-toimiston kanssa. Iso haaste on yli 50-vuotiaiden työllistämässä, mutta työllisyyden positiivinen kehitys on vähentänyt työttömyyttä juuri tässä ikäluokassa, ja pitkäaikaistyöttömien määrä on myös laskenut. Tilanne kokonaisuudessaan on juuri nyt parempi kuin koko 2010-luvulla.

Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain ja ennen kaikkea tilannetta on myös pyritty kohentamaan. Vuoden 2015 kuluessa käynnistettiin uusia keinoja kuntouttavan työtoiminnan kasvattamiseksi ja nimenomaan kuntouttavan ja valmentavan toiminnan kehittämistä on jatkettu viime vuodet. Hyvinvointialueen kanssa pyritään neuvottelemaan hyvien toimintatapojen jatkumisesta palvelun siirtyessä sen vastuulle.

Kuva: Työttömyysprosentin kehitys

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden 2023 talousarvio mahdollistaa vastuualueille sen, että ne voivat toteuttaa hyvälaatuiset palvelut kuntalaisille. Kaikkia vastuualueita koskee kuitenkin edelleen toimintojen tehostamisen vaade.

Palveluihin käytettävissä olevia menoja ei ole tuloihin nähden juurikaan varaa kasvattaa. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että eri tulosyksiköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Henkilöstömenojen kasvu kunta-alan palkkaratkaisun vuoksi, Ukrainan sodan aiheuttama kustannustason nousu sekä korkomenojen kasvu (sivistystoimen leasingrahoitteinen koulu) luovat haasteita vastuualueille.

Vuotta 2023 sävyttää hyvinvointialueen aloittaminen. Uudistus muuttaa kunnan tehtäväkenttää ja rahoitus-pohjaa merkittävästi.

Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 22 % tasolle vuonna 2015. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistövero ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistövero korotettiin myös vuonna 2015. Vuodelle 2015 korotettiin yleistä kiinteistövero 1,1 %:sta 1,2 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,5 %:sta 0,6 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,1 %:sta 1,2 %:iin. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti korotettiin vuonna 2016 2,5 %:sta 3,1 %:iin. Ja sitä laskettiin 1,2 %:iin vuonna 2021. Vuodelle 2023 se palautettiin 3,1 % tasolle.

Hyvinvointialueuudistus leikkaa kuntien veroprosentteja 12,64 %, joten kunnallisveroprosentti on vuonna 2023 9,36 %. Yleinen kiinteistövero 1,2 %, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,6 % ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,2 %. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 3,1 %.

Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttäminäkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Naapureista Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston, ja sen toiminnan kohdalla yhteistyöllä on vuosikausien perinteet.

Keskeisimmät yhteistoimintamuodot vuonna 2022 kansalaisopiston lisäksi on ollut Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus, joka tuottaa Jyväskylän vastuukuntana toimiessa Jyväskylän, Uuraisten ja Hankasalmen terveyspalvelut. Hyvinvointialueen myötä tämä yhteistyö purkautuu.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueessa ovat Jyväskylän vastuukuntamallissa mukana kaikki Jyväskylän seutukunnan kunnat Laukaata lukuun ottamatta sekä Joutsa ja Luhanka sekä 2021 vuoden alusta alkaen myös Äänekoski.

Laukaan hallinnoimassa maaseututoimen yhteistoiminta-alueessa Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun ja Joutsan seudun kuntien kanssa. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kohdalla vuoden 2021 alusta Laukaa on toiminut vastuukuntana Hankasalmelle.

Työterveys Aalto ja Mehiläinen tuottavat Hankasalmen kunnalle työterveyspalvelut. Pelastustoimessa kaikki Keski-Suomen kunnat kuuluivat Jyväskylän hallinnoimaan pelastuslaitokseen. Pelastuslaitos siirtyy nyt sekin hyvinvointialueelle, joten tämä yhteistyö purkautuu.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Äänekoskelle ja Uuraisille vuoden 2016 loppuun saakka. Vuoden 2017 alusta lomituksen järjestäminen on siirtynyt Keuruun hallintoon lähes koko Keski-Suomen osalta. Hankasalmella on Keuruun lomitushallinnon yksi etäpiste.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöraportointitietojärjestelmät tuotetaan Monetra Keski-Suomi Oy:n (entinen Jyväskylän talouskeskus) kautta. Hankasalmi on liittynyt yhtiöön vuoden 2019 aikana.

Sammakkokangas Oy vastaa kunnalle määriteltävien jätehuollon palvelutehtävien tuottamisesta, ja Hankasalmi on puolestaan liittynyt osaksi Sydän-Suomen jätelautakuntaa.

Jyväskylän seutukunnan kunnat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen sekä Äänekoski muodostavat yhdessä MAL-sopimusalueen.

Talousarviovuoden 2023 kuluessa neuvotellaan ainakin työllisyysasioiden järjestämisestä tulevaisuudessa Keski-Suomessa, kun palvelut 2025 alusta siirtyvät kuntien vastuulle.

Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta.

Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt mahdolliset yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötalousuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötalousuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutmassa.

Talousarvion noudattaminen ja toteutumisen seuraminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötalousuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollinen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2023 ja talousuunnitelman 2024–2026 yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnit-

telukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon.

Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntakohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot.

Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastuualueen osalta. Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastuualueen ja tulosyksikön kohdalla esitetään strategiset tavoitteet sekä keinot ja mittarit, jotka on johdettu koko kuntastrategiasta.

Strategisille sekä toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

Taloussuunnitelman yhteenveto

Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Vuosikate (milj. €)	4,2	3,0	2,5	2,1	1,2	1,1	1,2
Vuosikate, €/asukas	871	634	546	462	265	246	284
Vuosikate poistoista, %							
Hyvä > 100 %							
Tyydyttävä 80-100 %	156,2	173,0	143,5	124,2	68,7	62,1	72,2
Heikko < 80 %							
Kassan riittävyys, pv							
-keskim. kunnissa 42 pv	8	19	21	42	39	25	30
-riittävä 14 -30 pv							
Toimintakate, €/asukas	-6 687	-7 108	-7 488	-2 738	-2 857	-2 964	-3 037
Asukasluku	4 782	4 683	4 600	4 540	4 480	4 420	4 380
Talouden tunnuslukuja	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Lainanhoitokate							
> 2 hyvä							
1-2 tyydyttävä	5,2	4,8	4,1	3,3	1,9	1,8	2,0
< 1 heikko							
Investointien tulo-rahoitus, % (vuosikate/nettoinvestoinnit)							
Hyvä > 100 %	247,4	323,9	346,0	130,1	135,9	90,7	306,1
Tyydyttävä 80-100 %							
Heikko < 80 %							
Kunnan lainakanta, €/asukas							
Koko maan keskiarvo 3466 (2021)	1 309	1 175	1 070	956	839	717	589
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	21,7	20,8	18,8	32,1	31,3	30,6	30,1
Kunnallisverotuksen tuloveroprosentti* Koko maan keskiarvo 20,01 (2022)	22	22	22	9,36	9,36	9,36	9,36
Kiinteistöveroprosentit							
-yleinen	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
-vak. asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
-muu asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
-voimalaitos	3,1	3,1	1,2	3,1	3,1	3,1	3,1

* Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,64 prosenttiyksiköllä.

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2023
Asukkaita 30.9.2022	lukumäärä	4 629
Kuntalaisten ikärakenne 30.9.2022 (Tilastokeskus, ennakkollinen ikärakenne)	30.9.2022 osuus % 0-14 vuotiaita 621 15-64 vuotiaita 2432 65-74 vuotiaita 833 yli 75-vuotiaita 743	13,4 52,5 18,0 16,1
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2021)	vuonna 2025 vuonna 2030 vuonna 2045	4 404 4 100 3 859
Huoltosuhte (Tilastokeskus)	Taloudellinen (työvoiman ulkopuoliset + työttömät sataa työllistä kohti 31.12.2020) Väestöllinen (työvoiman ulkopuolella olevat sataa työllistä kohden 31.12.2021)	187,6 88,8
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2020 (Tilastokeskus)	Työlliset yhteensä, lukumäärä Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus % Kaivostoiminta, louhinta Teollisuus Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito Rakentaminen Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus Kuljetus ja varastointi Majoitus ja ravitsemustoiminta Informaatio ja viestintä Rahoitus- ja vakuutus toiminta Kiinteistöalan toiminta Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta Hallinto- ja tukipalvelutoiminta Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sos.vak. Koulutus Terveys ja sosiaalipalvelut Taiteet, viihde ja virkistys Muu palvelutoiminta Kotitalouksien toiminta työnantajina Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta Toimiala tuntematon	1 663 12,5 1,0 12,1 0,2 0,5 7,9 10,4 5,5 3,7 1,4 0,7 1,2 3,5 3,9 5,4 5,5 17,9 1,2 3,0 1,3 0 1,1
Työllisten määrä 30.9.2022	Lukumäärä	1 937
Työttömyys 30.9.2022	Lukumäärä Osuus %	179 9,2

Tiivistelmät vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2023 kunnanhallitus vastaa edelleen kunnan muiden sääntöjen päivittämisestä hallintosäännön mukaisiksi sekä valmissuunnitelman viimeistelystä. Kunnanhallitus vastaa kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta sekä hyvinvointialueen (sote-uudistus) aiheuttamien muutosten johtamisesta Hankasalmen kunnassa sekä yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yritysvaikutustyöryhmän toimintaa kehitetään.

Kunnan strategian jalkauttamisesta vastaaminen on kunnanhallituksen vastuulla. Työllistämisen siirtymisen kuntien tehtäväkenttään vuoden 2025 alusta on yksi tärkeä valmistelukokonaisuus. Ja ennen kaikkea uuden kunnan toiminnan luominen vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa. Kunnan talouden tasapainon toteutumisen valvominen ja mahdollistaminen on kunnanhallituksen keskeisin vastuu taloussuunnitelma- vuodelle.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi. ICT-palveluissa Office 365 -integraation mahdollisimman hyvä hyödyntäminen kunnan toiminnoissa on keskeinen käytännön työkohte.

Sivistyslautakunta

Sivistyspalvelut vastaa hallinto-, koulutus-, varhaiskasvatus- ja hyvinvointipalveluiden järjestämisestä, kehittämisestä, palveluiden suunnittelusta, valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Palveluilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä seudun vetovoimaisuutta.

Vuoden 2023 toiminnan suunnittelussa ja kehittämissä keskitytään kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, lasten ja nuorten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseen huomioiden myös koronapandemian jälkivaikutukset sekä lakimuutosten toimeenpanot. Osa palveluista toteutuu 1.1.2023 alkaen kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen yhdyspinnalla, muun muassa oppilas-

ja opiskeluhuolto. Yksilöllinen opiskeluhuolto siirtyy hyvinvointialueelle ja yhteisöllinen oppilashuolto jää koulujen järjestettäväksi, samoin siihen liittyvät tehtävät, kuten päätöksenteko ja arvioinnit.

Lainsäädännölliset muutokset ja määräykset, jotka ohjaavat opetuksen, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen toteuttamista vuonna 2023:

- Lukion opetussuunnitelmien perusteiden uudistamista ja sen portaittaista käyttöönottoa edistetään (2021–2022, 2022–2023, 2023–2024)
- Uuden oppivelvollisuuslain (voimaan 1.8.2021) ja maksuttoman toisen asteen toimeenpanoa jatketaan. Oppivelvollisuuden laajennus tulee voimaan ikäluokka kerrallaan lukuvuosien 2021–2022, 2022–2023 ja 2023–2024 aikana koskien kaikkia perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyviä nuoria. Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvioesityksessä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja esitetään jälleen alennettavaksi pysyvästi 1.3.2023 alkaen. Edellisen kerran varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin 1.8.2021 alkaen. Maksuperusteiden muutos tulee pienentämään varhaiskasvatuspalveluiden maksutuottoja. Maksujen madaltamisen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä ja lisätä varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Lisäksi perusopetuksessa kielten opetusta esitetään lisättäväksi kuudennelta luokalta alkavaan B1-kieleen, ruotsi tai suomi, yhden vuosiikkotunnin verran.

Sivistyspalvelujen talouteen vuonna 2023 vaikuttavia tekijöitä ovat Ukrainan sodan vaikutukset, palvelualueen toimintaa koskevat lainsäädännölliset muutokset sekä hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset kunnan tehtäviin.

Inflaation sekä hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksina sivistyspalvelujen talouteen vaikuttavat sisäisten kustannusten, kuten ruokapalveluiden ja vuokrien kasvu (312.000 euroa) sekä ICT- ja toimistopalvelukulujen nousu (Monetra) ja korkojen kasvu. Kirkonkylän koulukeskus ja Sillankorvan päiväkotit rakennettiin leasing rahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahoitus. Leasingvuokraa on maksettu vuodesta 2020 alkaen ja maksuaika on 20 vuoden ajan. Korkotason kohoamisen myötä on arvioitu leasingkustannusten nousuksi vuodelle 2023 noin 300.000 euroa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain aiemmat asiakasmaksujen alentamiset (1.8.2021) ja indeksitarkistukset (1.8.2022) vähentävät asiakasmaksutuottoja vuoden 2023 osalta. Tämän lisäksi suunniteltu asiakasmaksujen alentaminen 1.3.2023 vähentää edelleenkin maksutuloja, mikä on huomioitu 21.000 euron tulojen vähennyksenä talousarviossa. Syyskuussa 0–6-vuotiaita lapsia on ollut hoidossa 100, josta 33 % on 0-luokassa. Tällöin asiakasmaksuja ei peritä lainkaan.

Yhden vuosiviikkotunnin lisäys 1.8.2023 alkaen kuudennelle vuosiluokalle B1-kielen toteuttamiseen perusopetuksessa vaikuttaa osaltaan opetuksen palkkukuluihin (mikäli toteutuu). 1.6.2022 voimaan tullut kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksia koskeva palkkaratkaisu vaikuttaa merkittävästi kulujen nousuun, koska sivistyksessä on henkilöstöä kunnan hallintokunnista eniten. Tästä syystä myös sivistykseen kohdistuu suurin tasausmaksu 239.100 euroa (vähennettynä Kuelin osuus 99.356 euroa), mikä nostaa henkilöstösivukuluja.

Talousarviossa on huomioitu Ukrainan sotaa paenneiden lasten ja nuorten varhaiskasvatuksen sekä opetuksen järjestämisestä aiheutuvia lisääntyneitä henkilöstömenoja. Marraskuun alussa 2022 ukrainalaisia oppilaita on kouluissa yhdeksän ja varhaiskasvatuksessa kaksi lasta. Oppilaat on integroitu ikä- ja taitotasoihinsa luokka-asteille. Myös valmistavan opetuksen pienryhmän opettajaa ollaan juuri rekrytoimassa. Pakolaisten määrän lisääntyminen kasvattaa suomen kielenä -opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tarvetta sekä suomen kielen tuen tarvetta eri oppiaineissa.

Oppivelvollisuuden laajennus tulee voimaan ikäluokka kerrallaan ja syksyllä 2023 aloittaa jo kolmas vuosikurssi lukiossa laajennetussa oppivelvollisuudessa, johon on varattu 57.600 euron määräraha lukion käyttötalouteen ja 21.000 euron investointimääräraha kannettaviin tietokoneisiin.

Koulukuljetuksia koskeva hankintasopimus uusittiin kesällä 2022 ja kustannuksissa näyttäytyy polttoaineiden hinnannousu sekä kyyditysten erityistarpeiden kasvu. Toisaalta perusopetuksen alakoulun oppilasmäärä vähenee ja suunnitelmassa on tehostaa joitakin kuljetusreittejä (arvio kustannusten säästöstä noin 25.000 euroa). Tuloja on arvioitu saatavan pääasiassa lukiolaisten koulumatkatuesta. Koulukuljetusmenot on arvioitu samalle tasolle kuin kuluvanakin vuotena, 675.800 euroa.

Sivistyspalveluissa on useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvohankkeet on tarkoitettu yhdenvertaisuuden ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen. Joustavan esi- ja alkuopetuksen pilotointiin saadun avustuksen tavoitteena on kehittää toimintamalleja yhtenäisen esi- ja alkuopetuksen toteuttamiseksi paikallisista tarpeista lähtien. Erityisavustus esi- ja perusopetuksen oppilaiden digitaalisten taitojen kehittämiseen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten yhdenvertaista ymmärrystä, taitoja ja osaamista medialuku- ja tv-taidoissa. Harrastamisen Suomen mallin hankkeessa tarjotaan 1.–9. luokkalaisille mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä. Kesällä 2022 alkaneelle Hankasalmi-liikkuu hankkeen liikuntaneuvontatyölle varataan toimintakuluja 73.200 euroa ja sille haetaan edelleen hankerahoitusta arviolta 35.000 euroa.

Sivistyspalveluiden toimitilat ovat pääsääntöisesti kunnossa. Sivistyspalveluissa investointitarpeet kohdistuvat pääasiassa kunnan liikuntaympäristöjen kehittämiseen. Kunnan 150-vuotisjuhlavuoden kunnantalon juhlapäätöksessä 13.7.2022 linjattiin, että kirkonkylän urheilukentän perusparannusta lähdetään edistämään. Rakentamisen kustannusten kohoamisen myötä kunnan omarahoitusosuudeksi esitetään 560.000 euroa ja lisäksi haetaan hankerahoitusta, kokonaiskustannus 700.000 euroa. Esityksessä on myös kirkonkylän tenniskentän peruskorjaus 20.000 euroa, suunnistuskartat ja liikuntapaikkojen varustaminen 20.000 euroa sekä monitoimitalon liikuntasalin lattiaremontti nykyaikaiselle liikuntalattiapinnoitteelle 100.000 euroa.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Hyvinvointiuudistus tuo muutoksia toimintaan siten, että kunnan sote- ja pelastuslaitoksen tiloja vuokrataan tulevaisuudessa hyvinvointialueelle. Talonpalveluista kiinteistöhuollon palvelut tuotetaan kaikkiin kiinteistöihin, mutta laitoshuollon palvelut pääsääntöisesti siirtyvät hyvinvointialueelle. Isoin muutos talonpalveluissa tulee ruokapalvelussa, jossa kunnan

soteruoka siirtyy hyvinvointialueen vastuulle vuoden 2023 alusta lukien.

Ympäristötoimen toimialalla ei ole näköpiirissä isoja rakennushankkeita, ja painopiste on siirtynyt rakentamisesta kunnossapitoon. Tämä näkyykin vuoden 2023 talousarviosuunnittelussa ja alati kiristynvä talous tulee näkymään kunnan strategian painottamisessa talousarviosuunnittelussa.

Arkistojen ja käyttötiedon siirtoa on jatkettu vuoden 2022 aikana sähköiseen muotoon, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Arkistojen skannaus on edennyt suunnitellusti ja toimintaa tullaan jatkamaan tulevalla talousarviovuodella. Arkiston siirtoa sähköiseen muotoon ja rakennusrekisterin ylläpitoa tullaan jatkossa käsittelemään yhdessä.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta. Samalla avauksella uusitaan tarvittaessa väylien alapuolella olevat putkistot, kun peruskorjataan tiet.

Vesihuoltolaitoksella investoidaan Niemisjärvi-Saarialampi yhdysvesiputkeen, jotta turvataan veden saanti mahdollisissa häiriötilanteissa.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa

olevassa ympäristönsuojelun yksikössä. Yhteistoiminta on ollut odotusten mukaista ja Hankasalmen tehtävien hoitoon on rekrytoitu uusi ympäristötarkastaja. Tehtävien hoidossa näkyy isomman organisaation keskusteleva vaikutus.

Rakennusvalvonnan tehtävät hoidetaan myös yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa rakennusvalvonnan yksikössä. Yhteistoiminta-alue on huolehtinut Hankasalmen rakennustarkastajan tehtävistä, ja kunnan palveluksessa oleva toimistosihiteeri on huolehtinut rakennusvalvonnan asiakaspalvelusta sekä muista täydentävistä töistä.

Tulevaisuudessa kiinnitetään huomiota rakennusten kunnossapitoon ja huoltoon. Kuntakonsernin kiinteistöjen kuntoa parannetaan suunnitelmakaudella edelleen luopumalla heikoimmista rakennuksista, sekä kunnostamalla ja peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia. Hakan peruskorjauksissa pidetään tauko vuonna 2023 kohonneiden materiaali- ja korkokustannusten vuoksi.

Tavoite on, että asuntotoimi luopuu vielä yksittäisistä vuokra-asunnoista ja käytöstä poistuneista tiloista.

Palveluhenkisen, motivoituneen ja aktiivisesti osaa-mistaan kehittävän henkilöstönsä sekä yhteistyökumppaneidensa voimin ympäristötoimen tulositysköt tuottavat kuntalaisille kustannustehokasta ja tarpeenmukaista palvelua.

Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 5.881.000 euroa, toimintamenot 18.313.000 euroa ja nettomenot 12.432.000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot	3 741	3 516	3 213	2 747	-466	-14,5 %
Maksutuotot	1 778	1 470	1 308	185	-1 123	-85,9 %
Tuet ja avustukset	673	1 345	919	767	-152	-16,5 %
Muut toimintatuotot	2 677	2 424	2 521	2 182	-339	-13,4 %
TOIMINTATUOTOT	8 869	8 755	7 961	5 881	-2 080	-26,1 %
Henkilöstökulut	14 940	14 114	14 318	9 349	-4 969	-34,7 %
Palvelujen ostot	20 094	21 813	21 961	3 967	-17 994	-81,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 043	1 960	1 749	1 664	-85	-4,9 %
Avustukset	1 486	1 462	1 485	714	-771	-51,9 %
Muut toimintakulut	2 282	2 694	2 892	2 619	-273	-9,4 %
TOIMINTAKULUT	40 845	42 043	42 405	18 313	-24 092	-56,8 %
TOIMINTAKATE	-31 976	-33 288	-34 444	-12 432	22 012	-63,9 %
Poistot*	-2 667	-1 715	-1 750	-1 690	60	-3,4 %
Satunnaiset erät*	645	-120				

*TP 2020 poistot sisältävät koulukeskuksen kertaluonteisen poiston sekä satunnaiset erät sisältävät terveystieteiden koulukeskuksen myyntivoiton. TP 2021 satunnaiset erät sisältävät jätevesilaitoksen vahingonkorvauksen.

KÄYTTÖTALOUS VASTUUALUEITTAIN

Toimintakate (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Tulot	8 869	8 755	7 961	5 881	-2 080	-23,8 %
Keskusvaalilautakunta		6	8	7	-1	-12,5 %
Tarkastuslautakunta						
Kunnanhallitus*	442	138	84	345	261	310,7 %
Perusturvalautakunta	2 044	2 725	2 227	0	-2 227	-100,0 %
Sivistyslautakunta	895	1 188	996	1 068	72	7,2 %
Ympäristölautakunta	5 488	4 698	4 646	4 461	-185	-4,0 %
Menot	40 845	42 043	42 405	18 313	-24 092	-56,8 %
Keskusvaalilautakunta		37	14	22	8	57,1 %
Tarkastuslautakunta	30	25	30	30	0	0,0 %
Kunnanhallitus*	2 350	1 778	1 967	2 723	756	38,4 %
Perusturvalautakunta	23 905	25 357	25 452	0	-25 452	-100,0 %
Sivistyslautakunta	9 401	9 775	9 995	11 058	1 063	10,6 %
Ympäristölautakunta	5 159	5 071	4 947	4 480	-467	-9,4 %
Netto	-31 976	-33 288	-34 444	-12 432	22 012	-63,9 %
Keskusvaalilautakunta	0	-31	-6	-15	-9	150,0 %
Tarkastuslautakunta	-30	-25	-30	-30	0	0,0 %
Kunnanhallitus*	-1 908	-1 640	-1 883	-2 378	-495	26,3 %
Perusturvalautakunta	-21 861	-22 632	-23 225	0	23 225	-100,0 %
Sivistyslautakunta	-8 506	-8 587	-8 999	-9 990	-991	11,0 %
Ympäristölautakunta	329	-373	-301	-19	282	-93,7 %

*Työllistämisen tulosalue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle perusturvan alta, näin ollen kaikki TA 2023 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2021 ja TA 2022 lukuihin.

Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 5.078.000 euroa ja verotuloja 9.403.000 euroa. Molempien rahoituserien kohdalla muutos aiempaan on merkittävä, koska hyvinvointialueuudistus muuttaa kokonaisvaltaisesti valtion ja kuntien välistä rahoitusta.

Vuoden 2023 alusta leikataan hyvinvointialueuudistuksen lainsäädäntöön perustuen 12,64 % kunnan tuloveroprosentista valtiolle hyvinvointialueen rahoittamiseen. Samoin yhteisöverotuotoista lähes kolmannes.

Valtionosuuksien kohdalla peruspalvelujen valtionosuus leikkaantuu 11,2 miljoonasta 1,1 miljoonaan, verotulojen valtionosuustasaus 5,1 miljoonasta 2,7 miljoonaan ja verotulomenetysten kompensatio 3,5 miljoonasta 1,1 miljoonaan euroon.

Kaikkiaan rahoitus pienenee 22,3 miljoonaa euroa ja 62 %. Vastaavasti toimintakate pienenee kunnan talousarviossa 22 miljoonaa euroa ja 64 %. Tämän vuoksi vuoden 2023 talousarvio on tasapainossa ja hieman ylijäämäinen.

Rahoituksen kohdalla ongelmat tulevat eteen taloussuunnitelmavuosina, koska valtionosuudet kuntien ja hyvinvointialueiden välillä on vuodelle 2023 arvioitu vuoden 2021 tilinpäätöksen ja vuoden 2022 kuntien talousarvion sote-menojen perusteella. Koska sotemenot pääsääntöisesti koko maassa ja etenkin Keski-Suomessa (sairaanhoidopiirin alijäämän vuoksi) toteutuvat talousarviota 2022 suurempina tilinpäätöksessä, korjataan valtionosuusjako vuodelle 2024 toteutuman mukaisesti. Lisäksi vuonna 2023 kuntien laskennallisesti liikaa saama valtionosuus peritään kunnilta pois vuosina 2024–2025. Vuonna 2026 valtionosuuksiin ei enää takaisinperintää kohdennu, eli silloin ne kehittyvät myönteisemmin kuin 2024 ja 2025.

Varovainen arvio valtionosuusmuutoksesta taloussuunnitelmavuosina on 45 euroa/kuntalainen ja tällä arviolla on valtionosuuksia taloussuunnitelmavuosille laskettu. Ottaen samalla huomioon kuntaliiton tuottamaa tietoa ja valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman kuntakohtaisen painelaskelman tietoja valtionosuuksien mahdollisesta kehityksestä. Vuosille 2024 ja 2025 on pyritty ottamaan huomioon vuonna 2023 liikaa maksettavan valtionosuuden takaisinperintä.

Suunnitelmavuosien valtionosuuksien osalta on kuitenkin syytä huomioida se, että ne saattavat muuttua silti vielä merkittävästi. Kaikki käytettävissä oleva tieto ja arviot on kuitenkin pyritty huomioon ottamaan.

Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton veroennustekehikon (9/2022) sekä valtiovarainministeriön kuntakohtaisen arvion perusteella.

Verotulojen kohdalla on huomioitava se, että Ukrainan sota ja sen välilliset vaikutukset voivat hyvinkin vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin ja tuloksiin, millä voi olla vaikutusta niin tulovero- kuin yhteisöverotuottoihin sekä työllisyyteen. Vielä vuonna 2022 sodan vaikutukset eivät ole verotuloihin heijastuneet, vaan niiden kasvu on jatkunut myönteisenä. Kriisin jatkuessa ja taantuman uhatessa Suomenkin taloutta tilanne voi kuitenkin muuttua.

Talouden myönteinen kehitys kesästä 2021 lähtien on kuitenkin kuluvana vuonnakin näkynyt myönteisesti vuoden 2022 kunnallis- ja yhteisöverojen tilityksissä.

Suunnitelmavuosien 2024–2025 veroennusteet perustuvat myös kuntaliiton syyskuun veroennustekehikkoon. Suunnitelmavuosien kohdalla epävarmuustekijät sodan vuoksi vain korostuvat.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 e	TP 2020	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
					euroa	%
Valtionosuudet	20 588	19 281	20 098	5 078	-15 020	-74,7 %
-peruspalvelujen valtionosuus	11 767	10 948	11 245	1 059	-10 186	-90,6 %
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 131	5 239	5 104	2 700	-2 404	-47,1 %
-opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	7	33	253	253	0	0,0 %
-harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	670					
-verotulomenetysten kompensatio	3 013	3 061	3 496	1 066	-2 430	-69,5 %
Verotulot	15 424	16 744	16 688	9 403	-7 285	-43,7 %
-tulovero	13 086	13 778	13 745	6 973	-6 772	-49,3 %
-yhteisövero	1 057	1 534	1 473	989	-484	-32,9 %
-kiinteistövero	1 281	1 432	1 470	1 441	-29	-2,0 %
Yhteensä	36 012	36 025	36 786	14 481	-22 305	-61,9 %

Henkilöstö

Kunnan hallintosääntö, kuntastrategia sekä vuonna 2022 päivitetty kunnan henkilöstöohjelma ohjaavat kunnan henkilöstöpolitiikkaa. Intran kautta henkilöstöpolitiikkaa tehdään avoimeksi ja vuorovaikutukselliseksi.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa tapahtuu talousarvion suunnittelukaudella muutoksia ja ennen kaikkea luontaisia poistumia hyödynnetään henkilöstömäärän supistamisessa. Kunnassa käytiin vuodenvaiheessa 2019–2020 koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kuluessa tehtiin suunnitellusti kolmivuotinen henkilöstösuunnitelma. Sen kautta saavutettiin keinot, joilla henkilöstökustannusten muutos vuoden 2023 loppuun mennessä on kaikkiaan 1.113.000 euroa ja 28 henkilötyövuotta verrattuna vuoden 2020 alkuun.

Suuri muutos henkilöstörakenteessa tapahtuu nyt sen ohella vuoden 2023 alussa kun perusturvan henkilöstö siirtyy hyvinvointialueelle. Tämä koskee noin 100 vakituista työntekijää ja kolmannesta kunnan henkilöstöstä.

Vuoden 2023 aikana vielä selvitetään kuntaan jäävien palveluiden henkilöstövaikutuksia – osin työtä on jo toki tehty 2022 kuluessa.

Investoinnit

Vuoden 2023 talousarvion investointien nettomenot ovat 1,6 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2023 suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfuran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Investointisuunnitelmassa investointien kohdalla on käytetty suurta harkintaa, jotta lainanhoitokulut ja poistot eivät kasvaisi turhan suuriksi kunnan käyttötalouden kannalta.

Valtuuston 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti liikuntaolosuhteisiin kuitenkin panostetaan ja investoinneissa on niin kirkonkylän urheilukentän uusiminen kuin monitoimitalon liikuntasalin lattian uusiminen. Puhtaan veden saantia turvataan yhdysvesiputkella Niemisjärvi–Saarilampi-välillä.

Viimeisten vuosien kuluessa kunnan rakennuskantaan on investoitu merkittävästi ja viimeisinä vuosina on toteutettu Aseman ja Kirkonkylän välinen kevyen liikenteen väylä. Attendo on rakentanut kuntaan kunalle uuden terveyskeskuksen ja omaan toimintaansa palvelutalon sekä senioriasuntoja, jotka saatiin kokonaisuudessaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Isoja rakennusinvestointeja ei vuodelle 2023 tämän vuoksi esitetä – eikä niitä ole näköpiirissä suunnitteluvuosinakaan.

KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoäänestyksen järjestämisestä ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Alue- ja kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakoäänien laskennasta ja kaikkien äänien tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii vielä ehdokashakemusten

vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Äänestysaluejako on ennallaan; Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi. Vuoden 2023 huhtikuussa järjestetään eduskuntavaalit, vuonna 2024 järjestetään presidentinvaalit ja europarlamenttivaalit ja vuonna 2025 yhdistetyt alue- ja kuntavaalit. Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	6	8	7	-1	-12,5 %
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT	6	8	7	-1	-12,5 %
Henkilöstökulut	28	12	18	6	50,0 %
Palvelujen ostot	8	2	3	1	50,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1		1	1	
Avustukset					
Muut toimintakulut			1	1	
TOIMINTAKULUT	37	14	22	8	57,1 %
TOIMINTAKATE	-31	-6	-15	-9	150,0 %
Poistot					

Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavan ajan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö TALVEA:lta. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset tiedoksi kunnanvaltuustolle.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset					
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut	7	9	9	0	0,0 %
Palvelujen ostot	18	21	21	0	0,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Avustukset					
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKULUT	25	30	30	0	0,0 %
TOIMINTAKATE	-25	-30	-30	0	0,0 %
Poistot					

Kunnanhallitus

Vuonna 2023 kunnanhallitus vastaa edelleen kunnan muiden sääntöjen päivittämisestä hallintosäännön mukaisiksi sekä valmiussuunnitelman viimeistelystä ja sen yhtymäpinnasta hyvinvointialueen valmiussuunnitelmaan. Kunnanhallitus vastaa kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta sekä hyvinvointialueen kanssa tehtävästä yhteistyöstä Hankasalmen kunnassa.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yritysvaikutustyöryhmän toimintaa kehitetään.

Kunnan päivitetyn strategian jalkauttaminen on kunnanhallituksen vastuulla. Työllistämisen siirtyminen kuntien tehtäväkenttään vuoden 2025 alusta on yksi tärkeä valmistelukokonaisuus. Ja ennen kaikkea uuden kunnan toiminnan luominen vuoden 2023 kuluessa hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa.

Kunnan talouden tasapainon toteutumisen valvominen ja taloussuunnitelmavuosien talouden tasapainottaminen on kunnanhallituksen keskeisin vastuu vuonna 2023.

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot	31	23	67	44	191,3 %
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	104	60	277	217	361,7 %
Muut toimintatuotot	3	1	1	0	0,0 %
TOIMINTATUOTOT	138	84	345	261	310,7 %
Henkilöstökulut	823	813	1 259	446	54,9 %
Palvelujen ostot	669	746	677	-69	-9,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	28	25	40	15	60,0 %
Avustukset	107	171	461	290	169,6 %
Muut toimintakulut	151	212	286	74	34,9 %
TOIMINTAKULUT	1 778	1 967	2 723	756	38,4 %
TOIMINTAKATE	-1 640	-1 883	-2 378	-495	26,3 %
Poistot	19	36	26	-10	-27,8 %

Työllistämisen vastuualue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle perusturvan alta, näin ollen kaikki TA 2023 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2021 ja TA 2022 lukuihin.

Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen,

kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa. Vuonna 2023 keskeistä on luoda yhteistyömallit hyvinvointialueen kanssa. Ja tehdä tarvittavat muutokset kunnan toiminnassa, kun kunnan tehtäväkenttä on muuttunut suuresti vuoden alussa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritysvaikutustyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysalat huomioivaa (myös alkutuotanto). Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita	Työryhmän kautta tulleiden aloitteiden määrä, tehtyjen vaikutusarviointien määrä, muiden yrittäjätalouksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma vuoden 2023 kuluessa.	Kunnanjohtaja
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla - ensimmäinen 2023 alkuvuonna)	Kunnanjohtaja, hyvinvointipalveluiden viranhaltijat
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritystoiminnan toimitilarapeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin	Aloittaneiden yritysten määrä ja niistä toimintaa 3 vuoden päästä vielä jatkavien määrä, Gradialla asioineiden määrä	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen	Facebook-, Instagram- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään)	Kunnanjohtaja
Kunnan talouden tasapaino				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen	Tasapainossa 2023 toteutuva käyttötalous ja taloussuunnitelma vuosien keinojen löytyminen tasapainoon pääsyyn.	Kunnanjohtaja, vs. talousjohtaja, vastuualuejohtajat

Taloudelliset tavoitteet	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	
Väestömäärän kehityksen muutos ennusteita parempaan suuntaan	4683	4600	4550	4500	4450	4400	
Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2014	Toteuma 2015	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Elinkeino toiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1502 (-25)	1385 (-117)	1382 (-3)	1385 (+3)	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	1,5	1,5	2,0	0,5	33,3 %
Yhteensä	1,5	1,5	2,0	0,5	33,3 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Luottamushenkilöhallinto					
Tulot	14	15	132	117	780,0 %
Menot	678	807	833	26	3,2 %
Netto	-664	-792	-701	91	-11,5 %
Elinkeinopalvelut					
Tulot	2				
Menot	246	307	357	50	16,3 %
Netto	-244	-307	-357	-50	16,3 %
Hankkeet					
Tulot	51				
Menot	29				
Netto	22				
Kunnallinen työllistäminen					
Tulot			119	119	
Menot			328	328	
Netto			-209	-209	
Tukityöllistäminen yritysisiin					
Tulot			45	45	
Menot			42	42	
Netto			3	3	
Työmarkkinatuen kuntaosuus					
Tulot					
Menot			280	280	
Netto			-280	-280	
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä					
Tulot	67	15	296	236	1573,3 %
Menot	953	1 114	1 840	404	36,3 %
Netto	-886	-1 099	-1 544	-168	15,3 %

Työllistämisen tulosalue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle perusturvan alta, näin ollen kaikki TA 2023 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2021 ja TA 2022 lukuihin.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalvelujen tehtävänä on tuottaa kunnalle hallinto- ja talouspalvelut. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivointiin, sähköisen asioinnin kehittämiseen ja ylläpitoon sekä laadukkaaseen sähköiseen tiedottamiseen.

Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovelus- ja laitetuen. Strategian mukainen yhtenäinen ja tietoturvallinen viestintäjärjestelmä toteutetaan siirtymällä pilvipohjaiseen Office 365 -ympäristöön, jossa kaikilla on käytössä samat työkalut ja sähköposti. Dokumenttien hallinnan tueksi otetaan käyttöön Sharepoint sekä DocuWare.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteasioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla koulutussuunnitelman toteutumiseen sekä esimiestyön kehittämiseen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoite on, että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Kunnanjohtaja
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelma perustuu tunnistettuihin tarpeisiin ja se on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen tehtävissään niin, että koulutuksen vaikutuksia myös arvioidaan ja sen kustannukset huomioidaan.	Henkilöstökertomuksen koonti toteutuneista koulutuksista, työtyytyväisyyskysely.	Henkilöstöjohtaja
Henkilöstöhallinto	Esimiestyön kehittäminen. Esimiehillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Kehitetään esimiestilaisuuksia, ohjeistuksia ja niiden hyödyntämistä arjen työssä. Esimiesasemassa olevien virantäytöissä korostetaan johtamisosaamista. Henkilöstön mukaan saaminen työyhteisön kehittämiseen.	Työtyytyväisyyskysely	Henkilöstöjohtaja
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Laadukas sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen asioinnin kehittäminen ja ylläpito kuntalaisille, luottamushenkilöille ja henkilöstölle.	Sähköisen asioinnin kehittäminen ja laadukas sähköinen tiedottaminen kunnan uusilla verkkosivuilla sekä sometileillä.	Kunnan verkkosivuilta ja sometileiltä saatu palaute.	Keskushallinnon toimistosiihteeri ja vs. talousjohtaja
Hallinto- ja talouspalvelut	Asioiden ja asiakirjojen sujuva tiedonhaku ja asiakirjojen oikea-aikainen säilyvyys.	Asianhallintajärjestelmän osaava käyttäminen ja säilytysaikamäärityksistä huolehtiminen.	Palaute asianhallintaohjelmien käytöstä / ongelmatilanteiden määrä.	Keskushallinnon toimistosiihteeri ja vs. talousjohtaja
Atk-palvelut	Yhtenäisen ja tietoturvallisen viestintäjärjestelmän luominen, jossa kaikilla kunnan työntekijöillä samat ohjelmat käytössä. Sharepointin ja DocuWaren käyttöönotto dokumenttien hallinnan tueksi.	Siirtyminen pilvipohjaiseen Office 365 -ympäristöön jossa käytössä mm. sähköposti, yhteiset kalenterit, Teams ja Sharepoint. DocuWaren tekoälyavusteisen dokumenttien käsittelyn avulla tapahtuva SÄHKE2 standardissa tapahtuva sähköinen arkistointi omaan rakenteelliseen dataan Sharepointissa.	Kaikilla samat Office 365 työkalut ja sähköposti. Dokumenttien jako Sharepointin avulla.	Atk-suunnittelija

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	11,2	10,8	11,3	0,5	4,6 %
Sijaiset	0,5	0,5	0,7	0,2	40,0 %
Yhteensä	11,7	11,3	12,0	0,7	6,2 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Hallinto- ja talouspalvelut					
Tulot	3	2	1	-1	-50,0 %
Menot	383	401	447	46	11,5 %
Netto	-380	-399	-446	-47	11,8 %
Atk-palvelut					
Tulot	11	7	7	0	0,0 %
Menot	257	250	258	8	3,2 %
Netto	-246	-243	-251	-8	3,3 %
Henkilöstöhallinto					
Tulot	57	60	42	-18	-30,0 %
Menot	185	203	179	-24	-11,8 %
Netto	-128	-143	-137	6	-4,2 %
Yleishallinto yhteensä					
Tulot	71	69	50	-19	-27,5 %
Menot	825	854	884	30	3,5 %
Netto	-754	-785	-834	-49	6,2 %

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluissa on henkilötyövuosina laskettuna henkilöstöä 130,79, joista määräaikaisia työntekijöitä on erityisesti kansalaisopistossa (noin 70 vuosittain, hyvinvointipalvelut 11,6 htv muut määräaikaiset). Tämän lisäksi hankerahoituksen myötä määräaikaisia työntekijöitä on muun muassa

kohdennetussa nuorisotyössä, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla ja työhyvinvointia edistetään työyhteistöissä eri keinoin. Vakituisen henkilöstön koulutukseen on varattu 500 euroa/henkilö.

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot	495	422	389	-33	-7,8 %
Maksutuotot	245	205	184	-21	-10,2 %
Tuet ja Avustukset	422	356	483	127	35,7 %
Muut toimintatuotot	26	13	12	-1	-7,7 %
TOIMINTATUOTOT	1 188	996	1 068	72	7,2 %
Henkilöstökulut	5 848	5 930	6 396	466	7,9 %
Palvelujen ostot	2 069	2 182	2 400	218	10,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	410	354	418	64	18,1 %
Avustukset	174	191	163	-28	-14,7 %
Muut toimintakulut	1 274	1 338	1 681	343	25,6 %
TOIMINTAKULUT	9 775	9 995	11 058	1 063	10,6 %
TOIMINTAKATE	-8 587	-8 999	-9 990	-991	11,0 %
Poistot	269	254	251	-3	-1,2 %

Hallinto ja toimisto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden

henkilöstö koostuu sivistystoimen toimialajohtajasta (1 htv) ja toimistosihteeristä (0,75 htv). Toimistos sihteeri toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko, josta kulut kohdistuvat kunnanhallituksen alle.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Tulot					
Menot	176	190	199	9	4,7 %
Netto	-176	-190	-199	-9	4,7 %

Koulutuspalvelut

Vuonna 2023 esi- ja perusopetusta järjestetään Aseman ja Niemisjärven alakouluissa ja Kuuhanaveden yhtenäiskoulussa. Lukuvuonna 2022-2023 esi- ja perusopetuksen oppilaita on 526 (edellisenä lv.

547). Yläluokkien oppilasmäärä nousee muutamalla oppilaalla, mutta alakoululaisten määrä laskee 28 oppilaalla. Perusopetuksen iltapäivätoimintaa järjestetään Aseman, Niemisjärven ja Kuuhanaveden koulujen yhteydessä ja koordinointi on yhdistetty varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	Alakoulu yht.	7 lk	8 lk	9 lk	Yläkoulu yht.	0-9lk YHT.
2021-2022	40	43	63	53	47	63	63	372	60	60	55	175	547
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	344	61	58	63	182	526
2023-2024	28	39	38	41	64	50	48	308	64	61	58	183	491

Esiopetus on siirretty kokonaan varhaiskasvatuksesta koulujen hallinnoimaksi syksystä 2020 alkaen ja koulutuspalveluissa on otettu käyttöön joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintamalli syksystä 2021 alkaen, jota kehitetään kullakin koululla koulun toimintakulttuuri huomioiden. Lukuvuodelle 2022–2023 on saatu Opetus- ja kulttuuriministeriöltä pilotihankerahoitus (63.700 euroa) kehittämiseen. Tavoitteena on, että kaikilla ikäryhmään kuuluvilla lapsilla on mahdollisuus opiskella oppimisvalmiuksiin parhaiten tukevilla tavoilla ja soveltuviissa vertaisryhmissä. Päämääränä on edetä kohti vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, jolloin lasten siirtyminen esiopetuksesta ensimmäiselle ja toiselle luokalle käy joustavasti kunkin lapsen oman kehitys- ja taitotason mukaisesti. Toimintamalli antaa oppilasmäärien vähetessä mahdollisuuden kehittää toiminnan laatua ja hyödyntää resursseja viisaasti. Samalla se palvelee koulupolkunsa aloittavia lapsia parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden heidän oppimisvalmiutensa. Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen on koulutuspalveluiden keskeinen painopiste ja kunnan strategian mukainen tavoite.

Lukiossa on 75 opiskelijaa (edellisenä lv. 83), joista suunnistuslinjalaisia 26 (34,7 %). Suunnistuslukiolaiset ovat kaikki ulkopaikkakuntalaisia. Suunnistuslukiolinjan rahoitukseen kunta panostaa 65.000 euroa (2022=65.000 euroa, 2021=54.000 euroa, 2020=55.000 euroa) laadukkaan valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksetaan opiskelijakohtainen bonus 150 euroa/opiskelija sekä syys- että kevätlukukaudelta, mikäli suunnistajaopiskelijoiden määrä on vähintään 15. Arvio maksettavasta bonuksesta on 8.100 euroa. Tämän lisäksi maksetaan suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle 4.000 euroa.

Kiinteä maksuosuus siis 65.000 euroa ja bonuksista ja harjoitusmatkoista noin 12.100 euroa, yhteensä noin 77.100 euroa. Lisäksi investointisuunnitelmassa on varattu 10.000 euron varaus suunnistus-karttoihin.

Lukiokoulutuksessa painopisteenä on uuden opetussuunnitelman käyttöönoton jalkauttaminen ja lukion laatustrategian valmistelutyön aloittaminen. Tavoitteena on kehittää lukion opetusta niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia nykyistä kattavammin sekä tukee opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja oppimista. Lukion laatustrategia vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja edistää oppimiserojen kaventumista, tukee ja edistää oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa sekä jatkuvan oppimisen uudistuksen valmistelua. Lukiokoulutuksen laatutekijät ovat laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä saavutettava lukiokoulutus.

Oppivelvollisuuden laajentuminen astui voimaan 1.8.2021. Perusopetuksen suorittamisen jälkeen nuoren on hakeuduttava jatkamaan opintojaan toiselle asteelle, TUVA-koulutukseen tai oppisopimukseen. Lukuvuonna 2022–2023 lukiolaisista ensimmäinen ja toinen vuosikurssi on oppivelvollisuuden piirissä ja lukuvuonna 2023–2024 kolmas vuosikurssi. Opetuksen edellyttämät oppimateriaalit sekä työvälit mm. tietokoneet sekä lukion oppimäärän päätteeksi suoritettavan ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät viisi koetta sekä niiden osalta hylättyjen kokeiden uusiminen ovat maksuttomia. Lisäksi myös perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista

oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Sen tavoitteena on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin. Myös toisen asteen opiskelijoille on järjestettävä riittävä opinto-ohjaus. Kunnille korvataan laajennetusta oppivelvollisuudesta aiheutuvia kuluja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusjärjestelmän kautta.

Koulussa tehtävää nuorisotyötä on kehitetty vuoden 2022 aikana yhdessä nuorisopalveluiden kanssa ja siihen on saatu hankemääräraha ½ työntekijän palkkaamiseksi. Hankerahoitusta on haettu edelleen vuodelle 2023 ja mikäli rahoitusta saadaan, sillä voidaan täydentää kunnallisen nuorisotyön ½ vakanssi yhdeksi kokonaiseksi tehtäväksi.

Tavoitteena on kehittää toimintamalleja nuorten aitoon kuulemiseen ja huolehtia siitä, että nuorten osallisuus toteutuu. Panostetaan nivelvaiheisiin ja toisen asteen opintoihin siirtymisen tukemiseen, unohtamatta omaan kuntaan jääviä lukiolaisia ja suunnistuslinjalle muualta tulevia nuoria. Samalla keskitytään vaikuttamaan kiusaamisen ennaltaehkäisemisen toimintatapoihin kouluissa, mikä on myös koulutuspalveluiden painopiste kunnan strategian mukaisesti. Tätä tavoitetta tukee myös lukuvuonna 2022–2023 mieluinen ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä, Harrastamisen Suomen malli, johon on saatu Aluehallintovirastolta 40.000 euron hankerahoitus.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut 2023				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen	Luodaan kouluille joustavan esi-alkuopetuksen toimintamalli huomioiden oppilaiden oppimisvalmiudet	Kouluissa annettava opetus mahdollistaa joustavat esi- ja alkuopetuksen järjestelyt 0.-2. luokilla	Toimintamallin laadinta	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Erityisopetuksen järjestämistapojen arvioiminen	Mahdollistaa kaikille tukea tarvitseville riittävä ja oikea-aikainen tuki.	Ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. Tuettava oppilaan mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa.	Tuen tarvisijoiden määrä eri tuen tasoilla	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat, erityisopettajat
Toisen asteen opetuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja, oppivelvollisuuden laajentamisen vakiinnuttaminen	Vahvistaa lukiokoulutuksen korkeaa laatua ja tasalaatuisuutta.	Lukion laatustrategiatyön aloittaminen, opsin jalkauttaminen. Toiminnan kehittäminen niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia	Opiskelijamäärä, kirjoittaneiden määrä, yhteistyötahot, lukiokoulutuksen laatutekijät (laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehityvä toimintakulttuuri, saavutettava lukiokoulutus)	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Avoimen vuorovaikutuksen ja suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan kehittäminen	Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen. Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä, tapahtumia, tiloja. Turvallinen välituntitoiminta. Huoltajien osallistaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastustoiminta osana koulupäivää.	Harrastuskerhojen, ryhmien, tapahtumien jne. määrä. Koulun ilmapiirikyselyt	Sivistystoimenjohtaja, Rehtori, koulunjohtajat, nuorisotyöntekijä
Ajantasaiset digitaidot	Oppilaiden ja opettajien digitaitotason nostaminen	Tvt-opsin ja -suunnitelmien päivitys, oppilaiden digi-passien käyttöönotto, opettajien koulutus ja opeoppaan laatiminen	Tvt-ops ja suunnitelma, arviointikyselyt, koulustarvekartoitus	Rehtori/koulunjohtaja, koordinaattori

Taloudelliset tavoitteet

Sivistyslautakunnan vastuualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia.

Lukion suunnistuslinjaan panostetaan 12.100 euroa enemmän kuin kuluvana vuonna opiskelijamäärän kasvun vuoksi. Tämän lisäksi on 10.000 euron varaus suunnistuskarttoihin.

Oppivelvollisuuden laajentamisen johdosta aiheutuu kustannuksia mm. opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit sekä työvälitteet sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät viisi koetta - myös hylättyjen uusiminen. Syksyllä 2023 aloittaa kolmas vuosikurssi oppivelvollisuuden

laajentamisen piirissä. Määrärahavaraus on 57.600 euroa kyseessä oleviin kustannuksiin ja investoinneissa määrärahavaraus kannettaviin tietokoneisiin 21.000 euroa.

Vuodelle 2023 koulukuljetusmenoihin varataan 675.800 euroa, tavoitteena edelleen vakauttaa kuljetuskustannuksia. Tuloja arvioidaan saatavan 47.000 euroa (Kelakorvaukset lukiolaisten kuljetuksista). Kuljetusten piirissä on 60,5 % esi- ja perusopetuksen oppilaista ja lukiolaisista 38,7 %. Vuonna 2022 toteutuneiden kustannusten pohjalta on arvioitu vuodelle 2023 syntyvät koulukuljetusmenot ja tulot.

Alakoulujen osalta oppilasmäärä on alkanut jo väheneään ja oppilasennusteen mukaan lukuvuonna 2023–2024 esikoululaisia tulee ensimmäistä kertaa pienempi määrä kuin aiemmin, alle 30. Tämä mahdollistaa toimintojen järjestämisen ja henkilöstöresurssien tarkastelun pitkällä aikavälillä alakoulujen osalta.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	Alakoulu yht.
2021-2022	40	43	63	53	47	63	63	372
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	344
2023-2024	28	39	38	41	64	50	48	308
2024-2025	33	28	39	38	41	64	50	293
2025-2026	27	33	28	39	38	41	64	270
2026-2027	28	27	33	28	39	38	41	234
2027-2028	12	28	27	33	28	39	38	205

Niemisjärven koulun oppilasmäärä vähenee ja luokkakoot ovat pieniä. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena syksystä 2023 alkaen. Joustavassa

esi- ja alkuopetuksessa on 23 oppilasta, 3.–4. luokalla on 23 oppilasta ja 5.–6. luokalla 23 oppilasta.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	10	7	9	14	11	12	12	75
2023-2024	6	10	7	9	14	11	12	69
2024-2025	9	6	10	7	9	14	11	66
2025-2026	6	9	6	10	7	9	14	61
2026-2027	5	6	9	6	10	7	9	52

Aseman koululla on mahdollista oppilasmäärän vähenemisen vuoksi syksystä 2023 alkaen järjestää osittain yhdysluokkaopetusta. Yksi virassa oleva luokanopettaja siirtyy Kuuhanaveden koululle.

Oppilasta kahdeksan on pienryhmässä (Tähti-ryhmä), merkitty sulkuihin taulukossa. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 35 oppilasta.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	14	13	12	23	18	11	25	116
2023-2024	9	14(2)	13	12(1)	23	18(1)	11(2)	100
2024-2025	14	9	14	13	12	23	18	103
2025-2026	6	14	9	14	13	12	23	91
2026-2027	9	6	14	9	14	13	12	77

Kuuhanaveden alakoulussa luokkakoot ovat vielä suurehkoja ja yhdysluokkia ei voida perustaa. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 46 oppilasta. Yläkoululaisten määrä pysyy vielä muutamia lukuvuosia samalla tasolla kuin nyt, ja se tarkoittaa

oppilaiden jakamista kolmeen eri ryhmään kullakin luokkatasolla. Tällöin oppilaita on noin 20 per luokka. Kuuhanaveden yläkoulussa osa aineenopettajista on yhteisiä lukion kanssa.

Alakoulu	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	15	18	20	27	21	25	27	153
2023-2024	13	15	18	20	27	21	25	139
2024-2025	10	13	15	18	20	27	21	124
2025-2026	15	10	13	15	18	20	27	118
2026-2027	14	15	10	13	15	18	20	105

Yläkoulu	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.
2022-2023	61	58	63	182
2023-2024	64	61	58	183
2024-2025	48	64	61	173
2025-2026	50	48	64	162
2026-2027	64	50	48	162
2027-2028	41	64	50	155

Taloudelliset tavoitteet	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Nettokustannukset/oppilas	8 750	9 190	10 798	1 608	17,5 %
Nettokustannukset/opiskelija	10 119	11 568	12 967	1 399	12,1 %
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	1 644	2 473	2 942	469	19,0 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Koulutuspalvelut	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	48,53	50,21	50,02	-0,19	-0,4 %
Sijaiset	6,46	6,78	7,87	1,09	16,1 %
Työllistetyt	0,66				
Muut määräaikaiset	13,84	16,90	12,65	-4,25	-25,1 %
Oppisopimus	0,57				
Yhteensä	70,06	73,89	70,54	-3,35	-4,5 %

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Perusopetus					
Tulot	618	435	542	107	24,6 %
Menot	5 463	5 517	6 157	640	11,6 %
Netto	-4 845	-5 082	-5 615	-533	10,5 %
Lukio					
Tulot	56	19	18	-1	-5,3 %
Menot	871	921	1 042	121	13,1 %
Netto	-815	-902	-1 024	-122	13,5 %
Ammatillinen koulutus					
Tulot					
Menot	3	2	0	-2	-100,0 %
Netto	-3	-2	0	2	-100,0 %
Koulutuspalvelut yhteensä					
Tulot	674	454	560	106	23,3 %
Menot	6 337	6 440	7 199	759	11,8 %
Netto	-5 663	-5 986	-6 639	-653	10,9 %

Hyvinvointipalvelut (kansalaisopisto, kirjasto, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut)

Hyvinvointipalveluiden johtoajatuksena on tuottaa laadukkaita vapaa-ajan palveluja eri kohderyhmille. Hyvinvointipalveluiden perustehtävänä on olla mukana järjestämässä ennaltaehkäiseviä palveluita, mikä näkyy kustannussäästöinä korjaavan toiminnan puolella. Hankasalmen hyvinvointipalvelut pyrkii monipuoliseen yhteistyöhön kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kunnassa vetoja pitovoimatekijä ja olennainen osa kuntamarkkinointia. Vuoden 2023 hyvinvointipalvelujen toiminnan kärkenä on liikuntapalveluiden kehittäminen. Kunnanvaltuuston juhlapäätöksessä 13.7.2022 linjattiin, että kirkonkylän urheilukentän perusparannusta lähdetään työstämään vuonna 2023. Toiminnallisesti suuri panostus on liikuntaneuvontatoiminnan juurruttamisessa.

Kansalaisopisto vastaa Hankasalmen ja Konneveden vapaan sivistystyön koulutuksesta ja tuottaa elinikäisen oppimisen palveluja. Kansalaisopisto on merkittävä palvelu ennaltaehkäisemisen näkökulmasta mm. senioreiden osalta. Kurseilla ylläpidetään terveyttä, muistia sekä annetaan mahdollisuus sosiaalisiin kontakteihin. Kansalaisopisto toimii taa-jamien lisäksi kylillä, mikä tuo kuntalaisille aidon mahdollisuuden lähipalveluun. Kansalaisopisto tarjoaa yleissivistävää opetusta ja luentoja mahdollisuuksien mukaan eri oppiaineissa. Valtionavun turvin on mahdollista järjestää koulutusta kohtuuhintaisesti, mikä tasoittaa taloudellisessa mielessä mm. sosiaalista eriarvoisuutta. Korona-aika on vaikuttanut tuntien toteutumiseen ja tulevalle vuodelle arvioidaan 400 tuntia vähemmän kuin kuluvana vuonna. Tavoitetuntimääräksi arvioidaan 6600 opetustuntia. Yleissivistyksen lisäksi kansalaisopisto on merkittävä työllistäjä alueella. Kansalaisopistossa työskentelee vuosittain noin 70 sivutoimista tuntiopettajaa.

Kulttuuripalvelut on alusta kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle. Pääpaino toiminnassa on yhteistyöverkoston ylläpitämisessä. Kulttuuripalvelut järjestää itsenäistä toimintaa melko vähäisesti, mutta toimivalla yhteistyöllä (yhdistykset, seurakunnat, kunnan eri sektorit, maakunnallinen yhteistyö) on mahdollista luoda kuntalaisille monimuotoisia palveluita ja tapahtumia. Vuoden 2023 alussa toimintansa aloittava hyvinvointialue tulee olemaan tärkeä osa yhteistyörakennetta. Hyvinvointi-

palveluiden avustuksilla voidaan tehokkaasti tukea tehtävää kulttuuritoimintaa. Laadukkaasti järjestetyllä kulttuuripalvelulla on mahdollista luoda hyvinvointia ja ennaltaehkäistä ongelmia. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeä osa kulttuuripalveluiden toimintaa. Toiminta kohdistuu eri ikäryhmiin; lapsiin, nuoriin, työssäkäyviin ja eläkeläisiin. Vuoden 2021 TEAviisari-kyselyssä Hankasalmen kulttuuri -osio ylitti kansallisen keskiarvon kokonaisuutta mitattaessa 69/66. Mitattavista osa-alueista korostui Hankasalmen osalta osallisuus, mikä ylitti kansallisen keskiarvon selkeästi (87/69). Suuri pistemäärä osallisuudessa kuvastaa järjestöyhteistyön merkitystä kunnan strategiassa.

Liikuntapalveluiden tavoitteena on ylläpitää ja edistää kaikenikäisten ja -kuntoisten hankasalmelaisten mahdollisuuksia mielekkääseen ja hyvinvointia edistävään liikkumiseen. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan turvallisia ja toimivia tiloja, välineitä, monipuolisia vaihtoehtoja tarjoavia kiinnostavia liikuntaympäristöjä sekä edelleen vahvistuvaa yhteistyötä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa. Ajan haasteisiin vastaava kehittäminen edellyttää käyttötalousresursoinnin lisäksi investointipanoksia ja päämäärätietoisien hankkeistamisen kautta saatavaa ulkoista rahoitusta.

Liikuntapalveluiden kehittämisen painopisteenä on yhä enemmän terveyden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulma hyvää arkea korostavan kuntastrategian viitoittamana. Viimeisimmissä terveyden edistämisaktiivisuutta kuvaavissa mittauksissa Hankasalmi on jäänyt liikuntaindikaattoreissa kansallisen keskiarvon alapuolelle. Liikunnan harrastamiseen liittyviä kynnyksiä on senkin vuoksi pyrittävä madaltamaan ja kaikkien väestöryhmien omaehtoisesta liikkumisen kannustimia on syytä kehittää.

Liikuntapalveluiden keskeisiä työkaluja ovat erilaisen totunnaisten raja-aitojen yli pyrkivä dialogi ja yhteistyö sekä poikkihallinnollisesti että kansalais-toiminnan suuntaan. Vuoden 2022 aikana yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa suunniteltu ja pilotoitu liikuntaneuvonta saatetaan vuoden 2023 aikana useiden asiakasryhmien saatavilla olevaksi palveluksi. Vuoden 2023 aikana valmistuu myös Hankasalmen kunnan ensimmäinen liikuntastrategia, jossa on vahvat yhdyspinnat niin kunnan hyvinvointiohjelman kuin varsinaisen kuntastrategiainkin kanssa.

Nuorisopalvelut tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Nuorisotyötä tekevät yhteistyössä nuorisotyöntekijät, etsivät nuorisotyöntekijät ja nuorten työpajaohjaajat. Nuorille järjestetään mm. vapaa-ajanviettomahdollisuuksia tilojen ja toiminnan muodossa sekä annetaan tukea ja neuvontaa. Koulunuorisotyön edistäminen, nuorten osallisuus ja hyvinvoinnin edistäminen ovat vuoden 2023 painopisteenä.

Kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Päätehtävänä on tukea nuorten elämäntaitoja ja sosiaalista vahvistumista ja yhteiskuntaan sijoittumista. Ennaltaehkäistä 15–29-vuotiaiden nuorten syrjäytymistä sosiaalisen vahvistamisen menetelmillä sekä tukea nuoria, jotka ovat syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytyneet. Vuoden 2023 painopistealueita ovat toimintojen sopeuttaminen hyvinvointialueen ja TE-palvelut 2024 tuomiin muutoksiin ja kuntarajat ylittävän toiminnan kehittäminen.

Kirjasto edistää aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta tarjoamalla tiloja kohtaamisiin, kokoontumiseen, tapahtumiin ja näyttelyihin. Kirjasto on kaikenikäisten kuntalaisten maksuton ja

palveleva rajapinta lukevaan ja liikkuvaan elämäntapaan. Vuoden 2023 painopistealueena kirjasto ehkäisee myös digisyrjäytymistä tarjoamalla digiasioinnin tueksi laitteistot, verkkoyhteydet sekä digiopastusta akuutteihin ongelmiin. Kirjasto tukee lukemiskulttuuria tarjoamalla lähipalveluja pääkirjaston tiloissa, Aseman kirjastossa ja Niemisjärven koulukirjastossa. Monipuolisten lukutaitojen osalta AVI-rahoitteisessa hankkeessa kehitetään kirjaston yhteisiä käytäntöjä erityisesti Kuuhankaveden koulun sekä joustavan esi- ja alkuopetuksen kanssa.

Hankasalmen kirjaston TEAvisari-kyselytulokset vuodelta 2021 ylittivät jonkun verran valtakunnalliset vertailuluvut. (Sulkumerkkien sisällä vertailuluokina Keski-Suomen ja koko maan keskiluvut). Fyysiset kirjastokäynnit/asukas 8,4 (6,2/5,9), lainaajia/asukasluku% 31,4 (29,2/30). E-aineistokuluissa/asukas saavutettiin keskitaso, mutta kirjastoaineisto- ja kirjojen hankintakuluissa/asukas alitettiin valtakunnalliset keskiluvut. Hankasalmella kirjaston määrärahat jakautuvat kolmeen eri kirjastopisteeseen. Kirjastopalvelujen saavutettavuus toteutuu hyvin: yli 83 % (94) kunnan asukkaista asuu enintään 10 km päässä kirjastosta.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalaute, kohdennettu viestintä (mm. nuoriso, seniorit)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja rahoitus.	Henkilöstön osallistaminen ja jaetun asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittämiseen.	Toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, kehityskeskustelujen toteutuminen, sairauspoissaolojen määrä	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikkojen kehittäminen. Laatutason määrittäminen liikuntapaikoille. Toimitilojen turvallisuus ja viihtyisyys.	Investoinnit ja hankkeet mm. kk:n urheilukenttä, yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luontokohteiden kunnossapito, palautejärjestelmän kehittäminen mm. digitaalisuuden hyödyntäminen.	Asiakaskokemukset (laadullinen palaute). Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimitilojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luontokohteissa)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Liikunnan moninaisuuden ja liikuntaneuvonnan kehittäminen	Terveiden ja koetun hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla; liikuntastrategian luominen tukemaan liikkumisen edistämistä.	Eri toimijoiden yhteensaattaminen ja esilletuonti sekä koordinaatio. Liikuntaneuvonta osaksi terveydenhoitoa	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaneuvonnan tavoitavuus (yksilöt, ryhmät, tapahtumat)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Digitaalisten palvelujen kehittäminen	Digisyrjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö; saavutettavuuden edistäminen mm. hyvinvointialueen palvelut	Kaiken ikäisten digipostaminen	Digitoiminnan järjestäminen	Hyvinvointipäällikkö, esimiehet
Elinvoimaisuuden vahvistaminen	Yhteistyö järjestö- ja tapahtumakentällä	Yhteisöllisyyden vahvistaminen; yhteistyötapahtumien, harrastusten ja järjestötoiminnan mahdollistaminen	Toimijatapaamiset, yhteistapahtumat	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Nuorisotyön kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen, nuorisovaltuustotoiminta	Koulunuorisotyön toimintamalli, kohtaamispaikkojen kehittäminen	Hankeraportti, hankkeen juurruttaminen osaksi perusnuorisotyötä hankkeen päättyttyä.	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö

Taloudelliset tavoitteet

Hyvinvointipalveluiden henkilöstörakenteita on jo aiemmin kevennetty tehtäviä yhdistelemällä mm. liikuntasihteerin tehtävät kansalaisopiston suunnittelijaopettajan tehtävään ja kulttuurisihteerin tehtävät hyvinvointipäällikön tehtävään. Kansalaisopiston opistosihteerin tehtävään on yhdistetty sekä kulttuurin ja liikunnan toimistotehtävät sekä myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen laskutus. Nuorten työpajan ja etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkakustannuksiin haetaan vuosittain valtionavustusta.

Taloudellisuutta haetaan myös moninaisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumia ja palveluja tuotetaan ja yhteiskehitetään järjestöjen, kunnan muiden hallintokuntien, yrittäjien sekä alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen kanssa.

Ympäristötoimelta ostettavaan liikuntapaikkojen hoitoon varataan 85.000 euroa, mikä on 10.000 euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Hankasalmi liikkuu jatkohankkeelle on varattu 73.200 euron määräraha, johon odotetaan saavan 35.000 euroa hankerahoitusta.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	69,58	70,7	77,15	6,45	9,1 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	14,54	16,79	16,83	0,04	0,2 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	53,4	45,17	55,9	10,73	23,8 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	100,61	123	161,62	38,62	31,4 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	54,84	49,29	52,91	3,62	7,3 %
Opetustuntien lukumäärä	5 726	7 000	6 600	-400	-5,7 %

Henkilöstö

Hyvinvointipalveluiden henkilöstöön kuuluu vakinaisia työntekijöitä 8,4 henkilötyövuotta, joista 4 työntekijää kirjastossa, 1,5 nuorisopalveluissa ja loput 2,9 työntekijää kansalaisopistossa, kulttuurissa ja liikunnassa. Nuorisopalveluissa on 4 määräi-

kaista hanketyöntekijää ja kansalaisopistossa sivutoimisia tuntiopettajia vuosittain noin 70 eli 11,6 henkilötyövuotta. Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuden, yhteisten tavoitteiden ja uusien tilojen myötä päästään hyödyntämään henkilöstön osaamista ja vahvuuksia tehokkaammin ja tuottamaan palveluja asiakaslähtöisesti.

Henkilöstön määrä (htv1) Hyvinvointipalvelut	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	7,2	8,4	7,9	-0,5	-6,0 %
Muut määräaikaiset*	14,56	16,4	16,9	0,5	3,0 %
Oppisopimus			1,5	1,5	
Yhteensä	21,76	24,8	26,3	1,5	6,0 %

*noin 70 sivutoimista tuntiopettajaa vuosittain, 11,6 htv muut määräaikaiset

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Kansalaisopisto					
Tulot	117	98	103	5	5,1 %
Menot	431	443	452	9	2,0 %
Netto	-314	-345	-349	-4	1,2 %
Kulttuuripalvelut					
Tulot	2	3	3	0	0,0 %
Menot	70	84	82	-2	-2,4 %
Netto	-68	-81	-79	2	-2,5 %
Kirjastopalvelut					
Tulot	10	5	11	6	120,0 %
Menot	336	343	372	29	8,5 %
Netto	-326	-338	-361	-23	6,8 %
Liikuntapalvelut					
Tulot	19	36	58	22	61,1 %
Menot	269	252	320	68	27,0 %
Netto	-250	-216	-262	-46	21,3 %
Nuorisopalvelut					
Tulot	173	212	165	-47	-22,2 %
Menot	285	353	345	-8	-2,3 %
Netto	-112	-141	-180	-39	27,7 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä					
Tulot	321	354	340	-14	-4,0 %
Menot	1 391	1 475	1 571	96	6,5 %
Netto	-1 070	-1 121	-1 231	-110	9,8 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla, oppimisen ja tulevaisuuden kannalta tärkeät taidot opitaan jo varhaisvuosina. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0–6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti.

Hankasalmella kunnallista varhaiskasvatusta järjestetään kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Sillankorvan päiväkotikiirkokylällä koulukeskuksen yhteydessä tarjoaa 50 hoitopaikkaa, Metsätähden vuorohoitopäiväkotikiirkokylällä, palvelutalon yhteydessä 30 paikkaa ja Sinisiiven päiväkotikiirkokylällä koulun yhteydessä 21 paikkaa. Perhepäivähoitopaikkoja on viidellä hoitajalla yhteensä 20. Koko kunnan kokopäiväisten sijoituspaikkojen määrä on 121 paikkaa.

Perhe voi valita kotihoidontuen vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiaista lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot. Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoitossa. Kuntalisää Hankasalmella ei makseta. Hankasalmella ei myöskään järjestetä yksityistä varhaiskasvatuspalvelua.

Lasten syntyvyys on vähenemässä valtakunnallisesti. Varhaiskasvatustilain ja asiakasmaksulain muutoksilla valtakunnallisesti pyritään vaikuttamaan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatukseen

osallistumisasteeseen. Vuonna 2022 on arvioitu syntyvien lasten määräksi 25, vuonna 2023 tammi-maaliskuussa syntyvien määrä olisi kuusi lasta. Väestörekisterin tilaston 31.12.2021 mukaan kunnassa oli 0–5-vuotiaita lapsia 172 ja esiopetusikäisiä 38 lasta, yhteensä 210. Varhaiskasvatuksen tietovarannon (Varda) mukaan varhaiskasvatukseen on osallistunut 128 lasta 31.12.2021. Osallistumisaste on ollut 61 %. Tulevana vuonna arvioidaan osallistumisasteen vielä nousevan.

Sillankorvan uudet päiväkotitilat valmistuivat syksyllä 2020 ja Metsätähden päiväkotia on peruskorjattu ja laajennettu 2019. Metsätähden piharemontti valmistui kesällä 2022. Yhteistyötä perhekeskuksen kanssa tiivistetään ja varhaiskasvatuksen sähköinen esite on ilmestynyt, joka tulee olemaan kunnan uudistetuilla nettisivuilla. Painettua versiota on jaettu neuvolaan ja perhetyöhön. Jatkossa sähköinen asiointi varhaiskasvatuspalveluissa lisääntyy. Varhaiskasvatuksessa on meneillään tasa-arvohanke, minkä osatavoitteena on yhdessä perhetyön kanssa tukea pikkulapsiperheiden arkea. Hanketyön painopistettä siirretään enemmän perhepäivähoitoon.

Tällä hetkellä kunnan omat varhaiskasvatuspaikat riittävät nykyiselle lapsimäärälle. Jos osallistumisaste nousee, edellyttää se sijoituspaikkojen lisäämistä henkilöstöä lisäämällä.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön ja tiedottamisen tueksi tarvitaan uusia käytänteitä ja digitalisaation suomia mahdollisuuksia. Vuonna 2023 tähän varaudutaan liittämällä jo olemassa oleviin välineisiin uusia komponentteja parantamaan tiedonkulkua ja osallisuutta. Lisäykset näkyvät ICT-palveluiden menojen nousuna. Lisäksi siirrymme sähköiseen asiointiin koko kunnassa, jolloin perhepäivähoitajilla on oltavat omat padit, mikä näkyy kalustohankinnoissa arviolta 2.800 euron kustannuksena.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatustalvet 2023				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Perhepäivähoidon säilyttäminen	Perhepäivähoitajien työssä jaksaminen sekä veto- ja pitovoima	Veon kotikäynnit, puhelinyhteys, yhteiset retket, satutunnit, musiikkituokiot, tapaamiset koko porukalla, perheille tiedottaminen. Työvuorosunnittelu, mahdollinen työaikapankkiin liittyminen ja kiinteä kuukausipalkka. Tasa-arvohanke.	Kotikäyntien määrä ja koulutukseen osallistumiskerrat. Perhepäivähoitajien määrä. Tiimitapaamiset. Hanketyöntekijän toteutuneet käynnit.	Jokainen perhepäivähoitaja, varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Lakisääteisen kolmiportaisen tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa / Inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteet	Inklusiivisuuden ja tuen toteutuminen	Tukeen vastaaminen viipymättä, sen on oltava jatkuvaa ja kokoaista. Lähipalveluperiaate. Veon työpanos.	Henkilöstön riittävyys. Meneillään oleva tasa-arvohanke. Tuen toteutumisen arvioiminen säännöllisesti.	Varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodin johtajat, koko henkilöstö
Elinvoimaisuutta lisäävä Hankasalmi	Liikunta osana jokapäiväistä toimintaa, terveysliikunta, liikuntamyönteisyys	Liikunnan vuosikello. Päiväkodin liikuntavastaava ja koko varhaiskasvatuksen liikunnan koordinaattori. Kunnan liikuntakoordinaattorin palvelujen hyödyntäminen.	Ohjattujen liikuntatuokioiden määrä. Liikunnan vuosikello jokaisessa yksikössä	Koko henkilöstö
Digiosaaminen	Henkilöstön sujuva sähköisten alustojen ja ohjelmistojen käyttäminen	Lomakkeet, hakemukset ja arkistointi sähköisessä muodossa; henkilöstön osaamisen vahvistaminen. Sähköinen dokumentointi osana arkea.	Toimivat koneet kaikissa varhaiskasvatuksen yksiköissä. Sisäinen koulutus henkilöstölle. Sähköisen dokumentoinnin toteutumisen arvioiminen.	Koko henkilöstö, veo, päiväkodin johtajat
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Kestävän kehityksen tukeminen, ympäröivästä luonnosta huolehtiminen ja hyödyntäminen	Yhdessä huolehditaan ympäröivästä luonnosta, suunnitellaan ja järjeytetään hankintoja ja hyödynnetään luonnon antimia.	Retket luontoon. Huolehditaan välineistä ja tavaroista ja vältetään turhia hankintoja. Metsä-Mörrikoulutus, lähiympäristön hyödyntäminen.	Retket ja ryhmiin osallistujien määrä	Koko henkilöstö
Työhyvinvointi ja muutosten näkeminen mahdollisuuksina	Yhteistyötä vahvistamalla tuetaan varhaiskasvatuksen henkilöstön ja asiakkaiden hyvinvointia	Monialaisen yhteistyön lisääminen, työnohjaus ja koulutus. Positiivisuus, huomaa hyvä.	Toteutuneet koulutukset, uudet yhteistyömuodot, toteutuneet yhteistyöpalaverit ja palautteet.	Esimiehet / Koko henkilöstö

Taloudelliset tavoitteet

1.8.2021 voimaan tulleet uudistukset varhaiskasvatustalveissa ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa vaikuttavat vuoden 2023 talousarvioon. VAKA-lain (§36) muutoksen mukaisesti laissa määritellyistä lasten ja aikuisten välisistä suhdeluista ei ole henkilöstön poissaolosta johtuvista syistä sallittua poiketa missään olosuhteissa. Tämä edellyttää riittävän varahenkilöstön resursointia varhaiskasvatukseen. Nykyinen varahenkilömäärä ei pysty takamaan lain vaatimuksia ja sijaisten saamista yllättäviin, samanaikaisiin poissaoloihin.

Henkilöstön lain mukainen mitoitus muuttaa henkilöstörakennetta siten, että poistuman kautta vapautuvien lastenhoitajien tilalle on harkittava palkkattavaksi varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja. Vuoden 2023 kevään aikana jää yksi lastenhoitaja pois ja yksi ryhmäavustaja. Heidän tilalleen on palkattava työntekijät ainakin määräaikaisesti.

Lisäksi yksi perhepäivähoitaja jää pois maaliskuussa ja siihen pitäisi saada tilalle työntekijä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä päiväkotien johtajat, varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisvarhaiskasvatuksen opettaja ovat siirtyneet OVTES:n piiriin 1.9.2021 alkaen. Palkkamenot ovat kasvaneet yleiskorotusten myötä 1.8.2022 alkaen. Aikaisempiin vuosiin verrattuna osa-aikatyö on vähentynyt, mikä näkyy kasvavina palkkamenoina. Perhepäivähoitajien palkkamenoihin tulee korotusta 1.10.2022 alkaen, kun he siirtyvät kiinteään kuukausipalkkaan ja saavat yleiskorotuksensa. Tavoitteena on perhepäivähoidon säilyttäminen osana kunnan varhaiskasvatustalveja. Mikäli emme saa yhden eläköityvän tilalle palkattua uutta perhepäivähoitajaa, niin se vaikuttaa palkkamenoihin pienentävästi. Toisaalta se lisää päiväkotien painetta järjestää varhaiskasvatusta.

Asiakasmaksulain muutos korotti tulo rajoja 31 % ja alensi sisarusosuutta kymmenellä prosentilla. Tämän vaikutus alentavasti asiakasmaksutuloihin on noin 4.000 euroa kuussa. Hallituksen budjettiriihessä 2022 oli esityslistalla asiakasmaksujen laskeminen vuoden 2023 aikana, mikä toteutuessaan pienentää asiakasmaksuja entisestään 1.3.2023 alkaen.

Varhaiskasvatus myy ja ostaa hoitopaikkoja seutukunnilta ja muilta lähikunnilta. Vuonna 2023 myynti ja osto on arvioitu tämän hetken tilanteen mukaan. Hoitopaikkoja myydään seutukunnan ulkopuolelle

kolme paikkaa lakiin perustuen. Hankasalmi ostaa kaksi vuorohoitopaikkaa seutukunnalta. Myynnin osuus noin 28.000 euroa ja ostojen noin 31.100 euroa. Kotihoidontuen osuus tulee pienenevään vähäisen syntyvyyden vuoksi.

Taloudelliset mittarit

Taloudellisena mittarina on edelleen kaava nettomenot jaettuna 31.12. hoidossa olleiden lasten määrällä on menot/lapsi/vuosi. Nettomenoista on vähennetty kotihoidontuen osuus.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Varhaiskasvatuksen nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	12 124	11 190	13 901	2711	24,2 %

Henkilöstö

Vuoden 2023 aikana varhaiskasvatuksen henkilöstössä tapahtuu useita muutoksia eläköitymisten johdosta. Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja ryhmävastustaja jäävät pois kevään aikana. Näihin tehtäviin tarvitaan uudet henkilöt. Perhepäivähoidosta jää pois yksi perhepäivähoitaja vuoden alusta. Tähtänkin tarvittaisiin uusi henkilö. Työnkiertoa ja siirtoja hyödynnetään ensin vapautuvia tehtäviä täytettäessä. Henkilöstömitoituksessa tulee jatkossa huomioida ilmoitusvelvollisuus sekä kolmiportainen tuki ja sen järjestäminen.

Perhevapailla olevia henkilöitä on kaksi ja heidän tilallaan on sijaiset. Perhevapaat jatkuvat ainakin

osittain koko suunnitelmavuoden. Lisäksi yksi perhepäivähoitaja ja varhaiskasvatuksen opettaja ovat palkattomilla vapailla kesälle 2023 saakka. Varhaiskasvatuksen opettajalle tarvitaan sijainen pedagogiikan toteutumiseksi.

Vuoden 2023 suunnitelma henkilöstöstä koostuu: vakituksessa työ/virkasuhteessa 28,1 henkilötyövuotta, sijaisia 2,1 henkilötyövuotta, muut määräaikaiset 2 htv, oppisopimuskoulutuksessa 0 ja työllistettyjen määrä 0. Yhteensä 30,2 henkilötyövuotta, jossa vähennystä edelliseltä vuodelta 1,57 henkilötyövuotta johtuen osittain pitkistä palkattomista vapaista.

Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	26,08	29,5	28,1	-1,4	-4,7 %
Sijaiset	3,42	1,27	2,1	0,83	65,4 %
Työllistetyt	1,82	3	0	-3	-100,0 %
Muut määräaikaiset	0,17	0	2	2	
Yhteensä	31,49	33,77	32,2	-1,57	-4,6 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Päiväkoti Sillankorva					
Tulot	78	59	41	-18	-30,5 %
Menot	593	502	664	162	32,3 %
Netto	-515	-443	-623	-180	40,6 %
Päiväkoti Metsätähti					
Tulot	32	24	20	-4	-16,7 %
Menot	462	546	580	34	6,2 %
Netto	-430	-522	-560	-38	7,3 %
Päiväkoti Sinisiipi					
Tulot	37	35	29	-6	-17,1 %
Menot	338	319	396	77	24,1 %
Netto	-301	-284	-367	-83	29,2 %
Perhepäivähoito					
Tulot	24	17	20	3	17,6 %
Menot	280	301	254	-47	-15,6 %
Netto	-256	-284	-234	50	-17,6 %
Lasten kotihoidontuki					
Tulot					
Menot	152	170	142	-28	-16,5 %
Netto	-152	-170	-142	28	-16,5 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet					
Tulot	22	53	58	5	9,4 %
Menot	46	53	53	0	0,0 %
Netto	-24	0	5	5	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä					
Tulot	193	188	168	-20	-10,6 %
Menot	1 871	1 891	2 089	198	10,5 %
Netto	-1 678	-1 703	-1 921	-218	12,8 %

Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Myyntituotot	2 798	2 635	2 290	-345	-13,1 %
Maksutuotot	4		2		
Tuet ja Avustukset	1				
Muut toimintatuotot	1 896	2 011	2 169	158	7,9 %
TOIMINTATUOTOT	4 699	4 646	4 461	-185	-4,0 %
Henkilöstökulut	1 861	1 899	1 668	-231	-12,2 %
Palvelujen ostot	1 262	1 207	866	-341	-28,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 239	1 125	1 204	79	7,0 %
Avustukset	90	90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	620	626	652	26	4,2 %
TOIMINTAKULUT	5 072	4 947	4 480	-467	-9,4 %
TOIMINTAKATE	-373	-301	-19	282	-93,7 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1 374	1 380	1 413	33	2,4 %
Satunnaiset kulut*	119				

*Tp 2021 satunnaiset kulut sisältää jätevesilaitoksen vahingonkorvauksen

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Ympäristölautakunta					
Tulot					
Menot	19	13	33	20	153,8 %
Netto	-19	-13	-33	-20	153,8 %
Koronasta aih.kustannukset, ympäristö					
Tulot					
Menot	7		1		
Netto	-7		-1		
Maa- ja metsäomaisuus					
Tulot	25	23	28	5	21,7 %
Menot	1	2		-2	-100,0 %
Netto	24	21	28	7	33,3 %
Löytöeläimet					
Tulot					
Menot	6	7	7	0	0,0 %
Netto	-6	-7	-7	0	0,0 %
Rakennustarkastus yhteistyö					
Tulot	6				
Menot	65	64	72	8	12,5 %
Netto	-59	-64	-72	-8	12,5 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö					
Tulot					
Menot	63	63	73	10	15,9 %
Netto	-63	-63	-73	-10	15,9 %
Ympäristölautakunta yhteensä					
Tulot	31	23	28	5	21,7 %
Menot	161	149	186	37	24,8 %
Netto	-130	-126	-158	-32	25,4 %

Ympäristötoimen talousarvio vuodelle 2023 on laadittu valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskeva kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on

motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	Kaikki esimiehet
	Esimiestoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät.	

Talon palvelut

Talon palveluissa hyvinvointialueuudistuksen muutokset vuonna 2023 näkyvät laitoshuollossa ja ruokapalvelussa. Hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen laitoshuolto siirtyy vuokraajan vastuulle. Kunnan ruokapalvelu ei tuota enää soteruokaa jatkossa ja valmistuskeittiö palvelee ainoastaan kouluja ja varhaiskasvatusta. Vuoden 2023 aikana toimintaa tullaan tehostamaan tasaisen laadun ja henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimitaan elinkaariajattelulla ja tuotetaan laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista on myös nostaa käytettävien raaka-aineiden kotimaisuusastetta. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Keskeisimmät riskit strategian mukaisten tavoitteiden toteutumiseksi ja miten riskit hallitaan

Laitoshuolto

Pienen organisaation on vaikea vastata tulevaisuuden nopeisiin, haastaviin muutoksiin esim. pandemian jatkuessa, joissa puhtauspalvelun tasoa joudutaan äkisti nostamaan ja resursseja lisäämään. Koulutukseen panostetaan riittävästi sekä uusi osaaminen jalkautetaan kaikille työntekijöille. Työntekijöiden työssäjaksamiseen tulee jatkossakin panostaa.

Kiinteistöhuolto

Kiinteistöhoidon organisoiminen olemassa olevalla henkilöstöllä niin, että kiinteistöt tulee huollettua ja hoidettua tehokkaasti ajatellen pitkää elinkaarta. Henkilöstön ikääntyessä työssä jaksaminen ja lähivuosien usean kiinteistöhoitajan eläköityminen voi olla haaste. Virkistäytymispäivillä ja kehityskeskusteluilla haetaan apua työssä jaksamiseen. Tulevaisuudessa on pohdittava, tuleeko osa strategian mukaisista palveluista tuottaa ostopalveluina.

Ruokapalvelu

Raaka-aineiden saatavuuden haasteet sekä hintojen tuntuvat nousut tulevat kenties näkymään tulevina aikoina yhä laajenevissa määrin. Nostetaan raaka-aineiden kotimaisuusastetta nykyisestä vieläkin enemmän, jolloin maailman laajuiset logistiikkahäiriöt eivät vaikuta suuresti toimintaan. Varaudutaan joustavasti tekemään muutoksia ruokalistoihin saatavuusongelmien tai hinnankorotusten myötä. Ruokapalveluissa kotimainen ruoka on lähiruokaa. Myös henkilöstön jaksamiseen tulee muuttuvissa olosuhteissa panostaa jatkossakin.

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajantasalla, mitoituksista poistettu hyvinvointialueelle siirtyvät kiinteistöt. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöopastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaistetaan. Reseptiikkaa päivitetään varhaiskasvatukselle ja kouluille.	Siivottavat neliöt. Ohjelmisto PoweResta Kehityskeskustelut	Siivous- ja ravitsemustyönjohtaja
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on asiakaslähtöistä, taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastyytyväisyyskyselyt	Siivoustyönjohtaja
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Siivoustyönjohtaja
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistökäytön- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeskeisen palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyöskorjausten suhde / seuranta Palvelupyynnöiden vasteajat	Kiinteistöhoiton esimies
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa. Kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselemukset	Kiinteistöjohtaja
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistöhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyritysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenveto käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/muu yrittäjä.	Kiinteistöjohtaja

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen tehokkaasti / Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 412	1 427	1 196	-231	-16,2 %

Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	13	12,2	10,2	-2,0	-16,4 %
Sijaiset	0,9	tarvitaan	tarvitaan		
Työllistetyt	0,3	2,0	0,0	-2,0	-100,0 %
Yhteensä	14,2	14,2	10,2	-4,0	-28,2 %

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistöhuolto	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Kiinteistöhoiton taso / Seuranta m ² /hlö	9 300	7 000	7 000	0	0,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	2	2	0	0,0 %
Veden kulutuksen seuranta m ³ /v	21 000	21 000	18 000	-3 000	-14,3 %
Energian kulutuksen seuranta	5 400	4 500	4 100	-400	-8,9 %

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistöhuolto	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	6,0	5,3	5,0	-0,3	-5,7 %
Työllistetyt		1,0	0,3	-0,7	-70,0 %
Muut määräaikaiset	0,5	0,2	0,0	-0,2	-100,0 %
Oppisopimus	0,2				
Yhteensä	6,7	6,5	5,3	-1,2	-18,5 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu					
	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut / talouden toteuman seuranta. Suorite/hlö	37 996	39 735	39 462	-273	-0,7 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu					
	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Kouluruokailu €/suorite	0,00	2,11	3,23	1,12	53,1 %
Laitosruokailu €/suorite	0,00	4,68	0,00	-4,68	-100,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu					
	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	7,5	7,5	5,5	-2,0	-26,7 %
Sijaiset	0,6	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	8,1	7,5	5,5	-2,0	-26,7 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)					
	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Talon palvelut, hallinto					
Tulot					
Menot	5	0	5	5	
Netto	-5	0	-5	-5	
Laitoshuolto					
Tulot	531	538	423	-115	-21,4 %
Menot	474	535	442	-93	-17,4 %
Netto	57	3	-19	-22	-733,3 %
Kiinteistöhuolto					
Tulot	1 074	1 160	1 178	18	1,6 %
Menot	887	648	823	175	27,0 %
Netto	187	512	355	-157	-30,7 %
Ruokapalvelu					
Tulot	993	894	630	-264	-29,5 %
Menot	836	894	630	-264	-29,5 %
Netto	157	0	0	0	
Talon palvelut yhteensä					
Tulot	2 598	2 592	2 231	-361	-13,9 %
Menot	2 202	2 077	1 900	-177	-8,5 %
Netto	397	515	332	-183	-35,5 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalveluiden kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja sekä tiloja asumiseen ja liiketoimintaan.

Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisiä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei vuokrata uudelleen vaan se pyritään ensisijaisesti myymään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myynti sekä alhainen hintataso.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistöhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Konsernin kiinteistöhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt tai rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti huutokaupoilla tai ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuinympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistöhoitokuluista. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti kpl/vuosi. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Päiväkotien piha-alueita ylläpidetään aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Kiinteistöhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla.	Peruskorjausten toteutumaa €/m ² seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle. Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kypailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Kiinteistöjohtaja

Konsernin kiinteistöhallinnossa on 1,9 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen kiinteistöjohtaja, toimistosihteerin työpanosta 0,7 htv ja kanslistin 0,2

htv sekä määräaikaisen rakennusasiakirjojen skannaajan työpanos 0,5 htv.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	1,3	1,3	1,9	0,6	46,2 %
Muut määräaikaiset	0,0	0,0	0,5	0,5	
Yhteensä	1,3	1,3	2,4	1,1	84,6 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Konsernin kiinteistöhallinto					
Tulot	40	40	35	-5	-12,5 %
Menot	114	118	132	14	11,9 %
Netto	-74	-78	-97	-19	24,4 %
Asuntotoimi					
Tulot	944	959	1 083	124	12,9 %
Menot	871	794	773	-21	-2,6 %
Netto	73	165	310	145	-87,9 %
Pelastustoimi					
Tulot					
Menot	445	457		-457	-100,0 %
Netto	-445	-457		457	-100,0 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä					
Tulot	984	999	1 118	119	11,9 %
Menot	1 430	1 369	905	-464	-33,9 %
Netto	-446	-370	213	583	-157,6 %

Infrapalvelut

Infrapalveluissa huolehditaan kunnan liikenneväylien ja muiden infratoimintojen kunnossapidosta, saneerauksesta ja rakentamisesta turvallisuus ja ympäristö huomioiden. Kuntastrategian linjauksen mukaisesti tie- ja kevyen liikenteen väylät tullaan pitämään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla. Katuverkoston saneerausta jatketaan investointiohjelman mukaisesti. Tehtäviä toteutetaan oman henkilöstön työnä sekä ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Viheralueiden hoidolla luodaan viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Kuntastrategian mukaisesti tullaan erityisesti panostamaan virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tievarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen.

Kaavoituksen avulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle ympäristölle asumisen ja elinkeinon tarpeisiin sekä palveluiden saatavuudelle ja liikennejärjestelyille. Kaavoituksen puolella jatkuu kaavatietojen vienti paikkatietojärjestelmään.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Henkilöstöresurssit ovat pienet ja organisaatio on haavoittuvainen. Ennakoimattomat pidemmät poissaolot ja henkilövaihdokset sekoittavat hetkellisesti rutiineja.

Infrapalveluissa on 10,3 henkilötyövuoden panos: kokoaikaiset 2 yhdyskuntarakentajaa ja 2 ympäristönhoitajaa, liikuntapaikkahoitaja, teknisen päällikön työpanoksesta 0,9 htv, varikon työnjohtajan työajasta 0,5 htv sekä toimistosihteerin ja kanslistin työpanosta yht. 0,4 htv. Viheralueiden kausityöntekijöitä on työllistettyinä noin 2 htv ja määräaikaisina 1,5 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Tekninen päällikkö
	Tie- ja kevyen liikenteen väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä.	Tekninen päällikkö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle. Kaavoitettujen tonttien myyntikunnossapito.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi. Osa-alueiden raivaus myyntikuntoon.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä. Tonttien kysyntä kpl/vuosi.	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vakituiset	6,5	7,2	6,8	-0,4	-5,6 %
Työllistetyt	1	2,0	2,0	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset	1,2	1,5	1,5	0,0	0,0 %
Yhteensä	8,7	10,7	10,3	-0,4	-3,7 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Infrapalvelut, hallinto					
Tulot	7		2		
Menot	47	45	45	0	0,0 %
Netto	-40	-45	-43	2	-4,4 %
Viheralueet					
Tulot	20	10	19	9	90,0 %
Menot	73	69	79	10	14,5 %
Netto	-53	-59	-60	-1	1,7 %
Kaavoitus					
Tulot					
Menot	37	47	54	7	14,9 %
Netto	-37	-47	-54	-7	14,9 %
Hulevesien käsittely					
Tulot	41	20	20	0	0,0 %
Menot	12	20	20	0	0,0 %
Netto	29	0	0	0	0,0 %
Liikennealueet					
Tulot	4				
Menot	268	287	305	18	6,3 %
Netto	-264	-287	-305	-18	6,3 %
Varikko					
Tulot	163	125	134	9	7,2 %
Menot	284	283	346	63	22,3 %
Netto	-121	-158	-212	-54	34,2 %
Infrapalvelut yhteensä					
Tulot	235	155	175	20	12,9 %
Menot	721	751	849	98	13,0 %
Netto	-486	-596	-674	-78	13,1 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46.

Taseyksikön talousarvion laadinnassa ja talousarvioikäsitteilyssä noudatetaan kuntalain 110 §:n talousarvion ja –suunnitelman laadintaa koskevia säännöksiä. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan talousarvioon.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan suoriteperusteisesti tai niitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin niiden saanto on lopullinen.

Hankasalmen kunnan vesihuolto toimittaa asiakkailleen laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevettä.

Vesihuollossa jatketaan etäluettavien vesimittareiden vaihtotyötä, rakennetaan Niemisjärvi-Laukaa yhdysvesiputki turvaamaan vesihuollon toimintavarmuutta sekä aurinkosähköjärjestelmä vähentämään jätevesilaitoksen energiakustannuksia ja vedenalaisia vesiputkia painotetaan Niinilahti-Väinölä välillä. Vesihuoltolaitoksen automaation logiikkaa uudistetaan toimintavarmuuden varmistamiseksi, mitä jatketaan kolmen seuraavan vuoden aikana.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Verkoston vuototilanteisiin liittyvät saastumisriskit, viemäriverkoston kunto, pitkät välimatkat, veden riittävyys ja veden laatuhäiriöt, onnettomuudet ja ilkeivallan uhka. Lisäksi merkittävänä riskinä on henkilöstöresurssien pienuus.

Vesihuollossa on 2,7 henkilötyövuoden panos: kokaikainen vesihuoltolaitoksen vastaava hoitaja sekä vesihuoltolaitoksen hoitajan työpanosta 0,7 htv, varikon työnjohtajan työpanosta 0,5 htv, teknisen päällikön työpanosta 0,1 htv sekä toimistosihteerin työpanosta 0,4 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023	
				euroa	%
Vakituiset	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0 %
Yhteensä	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Vesilaitos					
Tulot	350	373	384	11	2,9 %
Menot	152	162	164	2	1,2 %
Netto	198	211	220	9	4,3 %
Viemärlaitos					
Tulot	500	505	525	20	4,0 %
Menot	405	438	478	40	9,1 %
Netto	95	67	47	-20	-29,9 %
Vesihuoltolaitos yhteensä					
Tulot	850	878	909	31	3,5 %
Menot	557	600	642	42	7,0 %
Netto	293	278	267	-11	-4,0 %
Poistot	245	244	250	6	2,5 %
Satunnaiset kulut	119				
Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	Muutos 2022-2023 euroa %	
Toimintatulot	850	878	909	31	3,5 %
Toimintamenot	-557	-600	-642	-42	7,0 %
Toimintakate	293	278	267	-11	-4,0 %
Rahoitustulot ja -menot	-14	-13	-13	0	0,0 %
Korkotulot (sisäiset)					
Muut rahoitustulot ja -menot					
Korkomenot (sisäiset)					
Korvaus peruspääomasta	-13	-13	-13	0	0,0 %
Muut rahoitusmenot	-1				
Vuosikate	279	265	254	-11	-4,2 %
Poistot ja arvonalentumiset	245	244	250	6	2,5 %
Satunnaiset tulot ja -menot	-119				
Tilikauden tulos	-84	21	4	-17	-81,0 %

TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot (1 000 e)	TP 2020	TP 2021	MUUTETTU TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	8 869	8 755	7 961	5 881	5 831	5 781	5 731
Myyntituotot	3 741	3 516	3 213	2 747			
Maksutuotot	1 779	1 470	1 308	185			
Tuet ja avustukset	672	1 345	919	767			
Muut toimintatuotot	2 677	2 424	2 521	2 182			
TOIMINTAKULUT	-40 844	-42 043	-42 405	-18 313	-18 631	-18 881	-19 031
Henkilöstökulut	-14 940	-14 114	-14 318	-9 349			
Palvelujen ostot	-20 093	-21 813	-21 961	-3 967			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 043	-1 960	-1 749	-1 664			
Avustukset	-1 486	-1 462	-1 485	-714			
Muut toimintakulut	-2 282	-2 694	-2 892	-2 619			
TOIMINTAKATE	-31 975	-33 288	-34 444	-12 432	-12 800	-13 100	-13 300
VEROTULOT	15 424	16 744	16 688	9 403	9 040	9 133	9 250
Kunnan tulovero	13 086	13 778	13 745	6 973			
Kiinteistövero	1 281	1 432	1 470	1 441			
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 057	1 534	1 473	989			
VALTIONOSUUDET	20 588	19 281	20 098	5 078	4 900	5 000	5 250
Valtionosuudet	19 918	19 281	20 098	5 078	4 900	5 000	5 250
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	670						
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	130	230	170	50	48	53	46
Korkotuotot							
Muut rahoitustuotot	202	281	222	153			
Korkokulut	-59	-38	-39	-90			
Muut rahoituskulut	-13	-13	-13	-13			
VUOSIKATE	4 167	2 967	2 512	2 099	1 188	1 086	1 246
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 667	-1 715	-1 750	-1 690	-1 730	-1 750	-1 725
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 539	-1 715	-1 750	-1 690	-1 730	-1 750	-1 725
Kertaluonteiset poistot	-1 128						
SATUNNAISET ERÄT	645	-119					
Satunnaiset tuotot	645						
Satunnaiset menot		-119					
TILIKAUDEN TULOS	2 145	1 133	762	409	-542	-664	-479
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)							
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2 145	1 133	762	409	-542	-664	-479

Kunnan rahoituslaskelma

1000 e	MUUTETTU				TS 2024	TS 2025	TS 2026
	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023			
Toiminnan rahavirta	4 258	3 696	1 693	2 099	1 188	1 086	1 246
Vuosikate	4 167	2 967	2 512	2 099	1 188	1 086	1 246
Satunnaiset erät	645	-119	0				
Tulorahoituksen korjauserät	-554	848	-819				
Investointien rahavirta	2 237	-882	-726	-1 613	-874	-1 198	-407
Investointimenot	-2 189	-916	-726	-1 768	-874	-1 198	-407
Rahoitusosuudet investointimenoihin	505			155			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 921	34					
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 495	2 814	967	486	314	-112	839
Rahoituksen rahavirta	-6 654	-1 681	-581	-581	-581	-588	-588
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset							
Antolainasaamisten vähennykset							
Lainakannan muutokset	-6 931	-756	-581	-581	-581	-588	-588
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-931	-581	-581	-581	-581	-588	-588
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 000	-175					
Oman pääoman muutokset		-292					
Muut maksuvalmuiden muutokset	277	-633					
Rahavarojen muutos	-159	1 133	386	-95	-267	-700	251
Vaikutus maksuvalmiuteen	-159	1 133	386	-95	-267	-700	251
Rahavarojen muutos	-159	1 133	386	-95	-267	-700	251
Rahavarat 31.12.	963	2 096	2 481	2 386	2 119	1 419	1 670
Rahavarat 1.1.	1 122	963	2 095	2 481	2 386	2 119	1 419

Investointisuunnitelma 2023–2027

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntaakohtainen.

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2023-2027	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT							
Muut	30 000	30 000	10 000	20 000	0	0	0
Ympäristölautakunta	30 000	30 000	10 000	20 000	0	0	0
Kameralvonnann ajanmukaistaminen	10 000	10 000	10 000				
Kunnan kiinteistöjen lämmityksen muutossuunnittelu	20 000	20 000		20 000			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
Tulot							
Menot	30 000	30 000	10 000	20 000	0	0	0
Nettomenot	30 000	30 000	10 000	20 000	0	0	0
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Ympäristölautakunta	125 000	125 000	100 000	25 000	0	0	0
Monitoimitalon liikuntasalin lattiaremontti	100 000	100 000	100 000				
Pääkirjaston siirtoseinä	25 000	25 000		25 000			
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Tulot							
Menot	125 000	125 000	100 000	25 000	0	0	0
Nettomenot	125 000	125 000	100 000	25 000	0	0	0

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2023-2027	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Sivistyslautakunta	1 720 000	1 720 000	620 000	50 000	1 050 000	0	0
<i>Ulkoilu- ja urheilulueet</i>	<i>1 720 000</i>	<i>1 720 000</i>	<i>620 000</i>	<i>50 000</i>	<i>1 050 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kirkonkylän urheilukentän perusparannus	560 000	560 000	560 000				
kunnan brutto-osuus	700 000	700 000	700 000				
avustustulo kunnalle	-140 000	-140 000	-140 000				
Kirkonkylän tenniskentän peruskorjaus	20 000	20 000	20 000				
Tekojää	700 000	700 000			700 000		
Aseman ulkokuntosali	40 000	40 000	40 000				
Niemisjärven ulkokuntosali	40 000	40 000		40 000			
Aseman urheilukentän suunnittelu	10 000	10 000		10 000			
Aseman urheilukenttä	350 000	350 000			350 000		
Ympäristölautakunta	2 904 500	2 634 500	806 500	784 000	423 000	342 000	279 000
<i>Puistot ja yleiset alueet</i>	<i>235 000</i>	<i>235 000</i>	<i>90 000</i>	<i>55 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
Puistot ja leikkialueet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Elsankujan leikkipuiston kunnostus	15 000	15 000	15 000				
Kirkonkylän uimarannan leikkipuiston kunnostus	15 000	15 000		15 000			
Latupohjien perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Venevalkamien peruskorjaus	20 000	20 000	10 000	10 000			
Niemisjärven venesataman laituri	35 000	35 000	35 000				
Liikennealueet	1 376 500	1 196 500	201 500	261 000	303 000	247 000	184 000
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	54 000	54 000	18 000	18 000	18 000		
Osuuskuntatien peruskorjaus (280 m)	95 500	22 500	22 500				
Elsankujan peruskorjaus (115 m)	44 000	12 000	12 000				
Hankarinteentien peruskorjaus (280 m)	98 000	23 000		23 000			
Kivakalliontien peruskorjaus (130 m)	47 500	47 500	32 500	15 000			
Mäkiokujan peruskorjaus (100 m)	43 500	43 500	28 500	15 000			
Ruokoniementien peruskorjaus (220 m)	88 000	88 000	68 000	20 000			
Ratakatu osa 1 (145 m)	65 000	65 000		50 000	15 000		
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	65 000	65 000		50 000	15 000		
Leppäkuja (193 m)	65 000	65 000		50 000	15 000		
Kulmatien peruskorjaus (170 m)	60 000	60 000			45 000	15 000	
Honkatie (116 m)	70 000	70 000			55 000	15 000	
Kaskitie (166 m)	70 000	70 000			55 000	15 000	
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	85 000	85 000			65 000	20 000	
Mäntyrannantien peruskorjaus II (260 m)	86 000	86 000				86 000	
Villenkujan peruskorjaus ½ (260 m)	101 000	101 000				76 000	25 000
Riukulantie osa 2 (195 m)	71 000	71 000					71 000
Amiraalintie (225 m)	68 000	68 000					68 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2023-2027	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Vesihuoltolaitos - taseyksikkö	1 293 000	1 203 000	515 000	468 000	90 000	65 000	65 000
<i>Vesihuoltolaitos</i>	<i>1 293 000</i>	<i>1 203 000</i>	<i>515 000</i>	<i>468 000</i>	<i>90 000</i>	<i>65 000</i>	<i>65 000</i>
Talojohdot ja uudet linjat	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	150 000	150 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vesimittareiden uusiminen	120 000	30 000	30 000				
Yhdysvesiputki välille Niemisjärvi-Saarilampi	300 000	300 000	300 000				
Aurinkosähköjärjestelmä	75 000	75 000	75 000				
kunnan brutto-osuus	90 000	90 000	90 000				
avustustulo kunnalle	-15 000	-15 000	-15 000				
Niinilahti-Väinölä vesiputken painotus	30 000	30 000	30 000				
Mikonlammen alasäiliön pesu	10 000	10 000		10 000			
Ylävesisäiliön pesu	10 000	10 000			10 000		
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	45 000	45 000	15 000	15 000	15 000		
JV puhdistamon automaation päivitys	58 000	58 000		58 000			
Tertunkuja 4 rakennuksen purku	20 000	20 000		20 000			
Jätevesilaitoksen hiekkasuodatin	300 000	300 000		300 000			
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot			-155 000				
Menot	4 624 500	4 354 500	1 581 500	834 000	1 473 000		
Nettomenot	4 624 500	4 354 500	1 426 500	834 000	1 473 000		
KONEET JA KALUSTO							
Kunnanhallitus	35 000	35 000	35 000	0	0	0	0
Verkkolaitteiden ja WLAN uusinta Asema-Niemisjärvi	35 000	35 000	35 000				
Sivistyslautakunta	241 000	241 000	56 000	45 000	50 000	40 000	50 000
<i>Koulutuspalvelut</i>	<i>116 000</i>	<i>116 000</i>	<i>36 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet	101 000	101 000	21 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Opettaja- ja oppilaspöydät sekä tuolit	15 000	15 000	15 000				
<i>Kirjastopalvelut</i>	<i>45 000</i>	<i>45 000</i>	<i>0</i>	<i>15 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>
Kalustehankinnat	45 000	45 000		15 000	10 000	10 000	10 000
<i>Liikuntapalvelut</i>	<i>80 000</i>	<i>80 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>
Liikuntapaikkojen varustaminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Suunnistuskartat	30 000	30 000	10 000		10 000		10 000
Ympäristölautakunta	120 000	120 000	20 000	40 000	20 000	20 000	20 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Siivoustoimen kone- ja kalustohankinnat	10 000	10 000		10 000			
Kiinteistönhoidon konehankinnat	10 000	10 000		10 000			
KONEET JA KALUSTO							
Tulot							
Menot	396 000	396 000	111 000	85 000	70 000	60 000	70 000
Nettomenot	396 000	396 000	111 000	85 000	70 000	60 000	70 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	0	0	-155 000	0	0	0	0
Menot	5 175 500	4 905 500	1 802 500	964 000	1 543 000	402 000	349 000
Nettomenot	5 175 500	4 905 500	1 647 500	964 000	1 543 000	402 000	349 000

Henkilöstösuunnitelma 2023

KUNNANHALLITUS	TA 2022	TA 2023	MUUTOS	%
Luottamushenkilö- ja henkilöstöhallinto				
Kunnanjohtaja	1	1	0	0,0 %
Henkilöstö- ja elinvoimapäällikkö	0,5	1	0,5	100,0 %
Päätuottamusmies	0,4	0,4	0	0,0 %
Työsuojelupäällikkö	0,16	0,16	0	0,0 %
Työsuojeluvälittäjä	0,24	0,24	0	0,0 %
Yhteensä	2,3	2,8	0,5	21,7 %
Kuljetussuunnittelu				
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5	0	0,0 %
Yhteensä	0,5	0,5	0	0,0 %
Yleis- ja taloushallinto				
Toimistosihteeri	1	1,5	0,5	50,0 %
Talusojohtaja	1	1	0	0,0 %
Ostolaskusihteeri, tiedottaja	1	1	0	0,0 %
Kirjanpitäjä	1	1	0	0,0 %
Palkanlaskija	2	2	0	0,0 %
Yhteensä	6	6,5	0,5	8,3 %
Atk-palvelut				
Atk-suunnittelija	1	1	0	0,0 %
Atk-asiantuntija	1	1	0	0,0 %
Atk-tukihenkilö	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3	3	0	0,0 %
KUNNANHALLITUS	11,8	12,8	1	8,5 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	TA 2022	TA 2023	MUUTOS	%
Sivistystoimen hallinto				
Sivistystoimenjohtaja	1	1	0	0,0 %
Toimistosihteeri (hallinto)	0,76	0,76	0	0,0 %
Yhteensä	1,76	1,76	0	0,0 %
Koulutuspalvelut				
Peruskoulun rehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Apulaisrehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Lehtori	10	9	-1	-10,0 %
Luokanopettaja	15	13	-2	-13,3 %
Erytysluokanopettaja	2	2	0	0,0 %
Erytisopettaja	4	5	1	25,0 %
Päätoiminen tuntiopettaja (sis. 3 pt. esiopettajaa)	17	20	3	17,6 %
Koulukuraattori	1	0	-1	-100,0 %
Lukion rehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lukion apulaislehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lehtori	6	5	-1	-16,7 %
Koulusihteeri	1	1	0	0,0 %
Kasvatusohjaaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Koulunkäynninohjaaja	9,69	9,86	0,17	1,8 %
Koulunkäynninohjaaja/-avustaja, ma**	11,08	10	-1,08	-9,7 %
Perusopet. aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattori	0,14	0,14	0	0,0 %
Yhteensä	79,41	77,5	-1,91	-2,4 %

SIVISTYSLAUTAKUNTA	TA 2022	TA 2023	MUUTOS	%
Hyvinvointipalvelut				
Hyvinvointipäällikkö/kansalaisopiston rehtori	0,65	0,65	0	0,0 %
Suunnittelijaopettaja (kansalaisopisto)	0,65	0,65	0	0,0 %
Opistosihiteeri	0,9	0,9	0	0,0 %
Kansalaisopiston tuntiohjaajat, ma*	11,6	11,6	0	0,0 %
Kulttuurituottaja	0,35	0,35	0	0,0 %
Kirjastonjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastonhoitaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1	0	0,0 %
Liikuntasihteeri	0,35	0,35	0	0,0 %
Liikuntakoordinaattori, ma		1	1	
Nuoristotyöntekijä	1,5	1,5	0	0,0 %
Koulun nuoristotyöntekijä, ma	0,5	0,5	0	0,0 %
Vastaava työpajaohjaaja, ma	1	1	0	0,0 %
Työpajaohjaaja, ma	1	1	0	0,0 %
Etsivä nuoristotyöntekijä, ma	2	2	0	0,0 %
Yhteensä	24,5	25,5	1	4,1 %
Varhaiskasvatuspalvelut				
Varhaiskasvatuspäällikkö	1	1	0	0,0 %
Päiväkodin johtaja	1,86	2	0,14	7,5 %
Varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja	1	1	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen opettaja	8	8	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen sosionomi		1	1	
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	12	12	0	0,0 %
Perhepäivähoitaja	6	5,5	-0,5	-8,3 %
Ryhmäavustaja		1	1	
Päiväkotiapulainen		0,6	0,6	
Hanketyöntekijä		1,83	1,83	
Opistosihiteeri (varhaiskasvatuksen laskutus)	0,1	0,1	0	0,0 %
Yhteensä	29,96	34,03	4,07	13,6 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	135,63	138,79	3,16	2,3 %

*Henkilöstötyövuosien poikkeava laskenta: Henkilöstötyövuodet on laskettu seuraavasti: kansalaisopiston kokonaisopetusmäärä-suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet/580 t

**Määräaikaisten, osa-aikaisten koulunkäynninohjaajien/-avustajien määrä laskettu seuraavasti: hlömääräxpalkkaus-%x10 kk

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	TA 2022	TA 2023	MUUTOS	%
Konsernin kiinteistöhallinto				
Kiinteistöjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kanslisti	0,8	0,8	0	0,0 %
Toimistosihiteeri	1	1	0	0,0 %
Asuntosihiteeri	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3,8	3,8	0	0,0 %
Infrapalvelut				
Tekninen päällikkö	1	1	0	0,0 %
Varikon työnjohtaja	1	1	0	0,0 %
Yhdyskuntarakentaja	3	2	-1	-33,3 %
Ympäristöhoitaja	2	2	0	0,0 %
Liikuntapaikkahoitaja	0	1	1	
Yhteensä	7	7	0	0,0 %
Vesihuolto				
Vesi- ja viemärlaitoksen vastaava hoitaja	1	1	0	0,0 %
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	0,7	0,7	0	0,0 %
Yhteensä	1,7	1,7	0	0,0 %
Siivouspalvelut				
Siivoustyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Laitoshuoltaja	13,7	9,7	-4	-29,2 %
Yhteensä	14,2	10,2	-4	-28,2 %
Kiinteistöhuolto				
Kiinteistötyönjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kiinteistöhoitaja	3,3	3	-0,3	-9,1 %
Maalari, vanhempi	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	5,3	5	-0,3	-5,7 %
Ruokapalvelu				
Ravitsemistyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Emäntä	1	1	0	0,0 %
Ravitsemistyöntekijä	6	4	-2	-33,3 %
Yhteensä	7,5	5,5	-2	-26,7 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	39,5	33,2	-6,3	-15,9 %
KUNTA YHTEENSÄ*	284,73	184,79	-99,94	-35,1 %

*Ta 2022 yhteensä sisältää perusturvalautakunnan henkilöstösuunnitelman

Kunnan tuki yritystoiminnalle

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille. Seuraavia tukia voivat saada ne hankasalmlaiset yritykset, jotka toimivat Hankasalmella ja työllistävät työvoimaa Hankasalmen kunnan alueella. Yrityksen kotipaikkakuntamerkintä Hankasalmelle ei siis yksin oikeuta näihin yritystukiin, vaan yrityksen on toimittava ja työllistettävä Hankasalmella, jotta on näihin oikeutettu.

- **Koulutustuki**
Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi
- **Yrityksen kehittämistuki**
Konsultointikustannuksista tai niihin rinnastettavista toimista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatu muista lähteistä.
- **Messu/näyttelypaikkatuki**
50 % enintään 300 euroa/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa)
- **Teollisuusmaan myynti**
Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja vesihuollon liittymismaksu.

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskohtaisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2023. Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille.

- **Tilakohtaiset suunnitelmat**
Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 300 euroa/suunnitelma
- **Erikoistuotantosuunnitelma**
Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 euroa/tuotannonala
- **Tuotantorakennussuunnitelma**
50 %, enintään 1.500 euroa/suunnitelma
- **Metsätaloussuunnitelma** 20 %, enintään 250 euroa/suunnitelma.
Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelunsaamisen edellytyksenä olevat kustannukset.
- **Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki**
3 euroa/lomittajatyötunti

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta. Avustuksia laetaan maksuun kolme kertaa vuodessa: huhtikuussa, elokuussa ja joulukuussa.

Avustukset talousarviossa 2023

	Määräraha	Määräraha	Muutos 2022-2023	
	Ta 2022	Ta 2023	euroa	%
KUNNANHALLITUS	171 000	180 600	9 600	5,6 %
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>				
Joukkoliikenteen tukeminen (linja-autolla tehtävä ostoliikenne)	48 000	50 000	2 000	4,2 %
<i>Elinkeinopalvelut:</i>				
Yleisavustus 4H:lle	11 000	11 000		
4H, toimistohuoneen siivous ja vuokra	4 500	5 100	600	13,3 %
9-luokkalaisten kesätyöllistämiseen 4H:lle	3 000	3 000		
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen (4H)	15 000	15 000		
Stipendit ensimmäisen tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille	20 000	20 000		
Haja-asutusalueen vesihuolto	27 000	30 000	3 000	11,1 %
Suurtaapahtumien tuki (mm. Kihveli Soikoon)	12 500	12 500		
Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500		
Kotiseutuyhdistys museokylän ylläpito	5 000	5 000		
Tuet yrityksille	12 000	12 000		
Kylätoimikuntien avustukset	500	500		
Tuet maatilayrityksille	2 000	2 000		
Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki	7 000	7 000		
<i>Kunnallinen työllistäminen: (TA 2022 Perusturvan alla)</i>				
Kuntalisä 200 euroa / kk järjestöille työttömän työllistämistä yritykset/yhdistykset/ järjestöt, jos työllistävät pitkäaikaistyöttömän väh. 60% työajalla	0	4 000	4 000	
PERUSTURVALAUTAKUNTA	159 000	0	-159 000	-100,0 %
<i>Perusturvan hallinto:</i>				
Mielenterveysyhdistys Tuikku	45 000	0	-45 000	-100,0 %
Veteraanien kuntoutus	110 000	0	-110 000	-100,0 %
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>				
Kuntalisä 200 euroa / kk järjestöille työttömän työllistämistä yritykset/yhdistykset/ järjestöt, jos työllistävät pitkäaikaistyöttömän väh. 60% työajalla	4 000	0	-4 000	-100,0 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	21 000	21 000		
<i>Kulttuuripalvelut:</i>				
Avustukset yhteisöille ja yksityisille	12 000	12 000		
<i>Liikuntapalvelut:</i>				
Avustukset seuroille	6 000	6 000		
<i>Nuorisopalvelut:</i>				
Avustukset nuorisojärjestöille	3 000	3 000		
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	90 000	90 000		
<i>Liikennealueet:</i>				
Yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustukset	90 000	90 000		
KAIKKI YHTEENSÄ	441 000	291 600	-149 400	-33,9 %

Talousarviossa on muitakin avustuksia kuin tässä luettelossa mainitut sekä avustuksia, jotka ovat lakisääteisiä, esimerkiksi lasten kotihoidon tuki.

Kuljetuskustannukset 2023

Kuljetuskustannukset (euroa)	TA 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023
Joukkoliikenne	55 000	48 000	48 000	50 000
Toimintakeskus	10 000	13 000	12 000	
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	350 000	325 000	295 000	
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	70 000	70 000	53 000	0
ateriat	60 000	60 000	45 000	
SHL				
Seniorikeskus	10000	10 000	8 000	
Koulukuljetukset	700 700	650 000	659 000	675 800
11-vuotinen oppivelvollisuus	63 000	90 000	92 000	120 600
esi- ja perusopetus	613 000	515 000	532 000	526 200
lukio	24 700	45 000	35 000	29 000
yhteensä	1 185 700	1 106 000	1 067 000	725 800

Konsernin tytäryhtiöt

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumislle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kuntoa ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2023 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta poistamalla tyhjilleen jääneet talot pois vuokrausrekisteristä ja näin ollen kuolettamalla kyseisten kohteiden kiinteät kulut.

Merkittävimmät investoinnit 2023

- Jätekatosten kunnostaminen tai laajentaminen jätelain vaatimusten tasolle
- Pihojen sadevesien ohjaus rakennuksista pois-päin ja väliaitojen kunnostukset

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Vuokrausaste	%	76 %	74 %	> 70 %	> 80 %	> 85 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Merkittävimmät investoinnit 2023–2025

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja 2023–2025.

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä, mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Hoitovastike	€/osake	4,58	4,62	5,53	4,85	4,85
Rahoitusvastike	€/osake	3,08	1,62/1,42	1,52/1,32	1,65/1,42	1,65/1,42

Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 97 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Asukaskysely

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Käyttöaste	%	97 %	97 %	86 %	97 %	97 %

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Merkittävimmät Investoinnit 2023

- Huoneistojen peruskorjaukset, jos materiaalien hintataso mahdollistaa korjaukset.